PROSPERI ALPINI DE BALSAMO DIALOGVS.

DE BALSAMI PLANTA, SVCCO, fructibus, & virgis esse loquendum. Cap. 1.

ABDELLA Medicus Aegyptius, ABDACHIM, Hebreus, & ALPINVS Italus.

QVEM ego nunc hominem conspicio per hoc viridarium el Mattharia gressus mouentem? is certe meis oculis Abdachim Medicus videtur, vir honestissimis moribus (quam uis Hebreus) præditus, mihique multum familiaris: eum igitur conueniam, & salutabo. Salue Abdachim, Quàm diluculò hoc viridarium es ingressus; Quid tibi vero negotij est, vt tam summo mane huc te recipias. ABDACH. Te nunc huc conuenisse, valde lætor, quando iam diu te exoptauerim videre, ac tecum colloqui, Tibi optata hęc sit dies, Ego vt viridarij huius amœnitate, suauissimoque florum cassiarum odore, auraque matutina frigidiuscula me aliquantulum recrearem, huc accesseram. ABDEL. Cur vero viridarij istius plantas vndique obseruas, neque te humi stratum sub ficus huius Aegyptiæ latissimis ramis conspicio, ut quietius ita tum animum, tum etiam corpus recreares. ABDACH.

Oculos hinc inde dimouebam, si aliquam balsami plantam viuentem potuissem inspicere, cuius odore eximio olfactu animales spiritus delectassem, quas custodum negligentia exaruisse comperi, quod satis ægre patior, plurimumque me tedet hoc viridarium illis nunc carere plantis, multumque ornamenti hac de causa hic deesse videtur. ABDEL. Ne te ob id excrucies, quandoquidem sæpe aliàs aliunde asportatæ, atque hic insertæ plantæ perierint, quæ nunc fortasse, alijs adhuc iussu præfecti aduectis, citò renouabuntur, vt sæpe aliàs factum est. Sed quem video ad nos venientem? An Alpinus Veneti Consulis Medicus? ABDACH. Ipse est, cui nos obuiam ire honestum est, quod humanus hic sanè vir est, atque affabilis. ABDEL. Quid istud est Alpine, quod nos te hic nunc offendimus? tuus aduentus pluribus de causis est nobis iucundissimus. ALPIN. Viridarium hoc spectandi gratia huc me contuli, vobisque pro vestra erga me humanitate, plurimum debeo, neque parum gaudeo, quod ambos vos hic offenderim, iam diu enim uos videre desiderabam, nec immeritò, cum vos pluribus nominibus tantopere obseruem, Neque est quod vestram ego nunc in arte medica doctrinam coram extollam, neque quantum à vobis in ea profecerim, vel didicerim: ABDEL. Bonus es cum hæc existimas, vtcumque res se habeat, à te amari nos summopere expetimus. ALPIN. Gratias habeo, sed timeo ne importuno meo aduentu iam cæptos vestros sermones interturbem: eorum tamen, & vestræ iucundissimæ consuetudinis si fieri particeps mihi liceret, mirum in modum meus hic aduentus mihi uoluptati foret. ABDEL. Gratissimum nobis erit, nunc tecum vir doctissime colloqui, à quo pro tua doctrina plurimum nostros sermones claritatis recepturos sperabimus. ALPIN. Vobis gratiam habeo. Quid istud autem est, de quo sermonem institueratis. ABDACH. De balsami planta, quam in hoc viridario aruisse comperi, inter nos commentabamur, Cuius iacturam mihi ægre ferenti Abdella noster in plantarum materia exercitatissimus, animū restituit, multas è Mecha olim etiam pluries delatas huc, insitasque fuisse, & planè reuixisse narrans, atque etiam hoc modo sæpe balsami plantas renouatas fuisse, ut sperandum sit, nunc etiam præfecti Aegypti iussu, vbi ad illius aures harum iactura aliquando peruenerit, denuo instaurari posse. ALPIN. Quid audio? illas plantas huc aliunde fuisse asportatas, eo-

que modo perpetuò instauratas? quasi Aegyptus illis proprium solum non fuerit. non in sermonem inanem spero me nunc incidisse, de balsamo incæptum: de quo non pauca uobiscum loqui iam diu desideraui, quæ si vobis nunc grata fore putarem, libenter proponerem. ABDEL. Gratam nobis rem facies si hac de re disputationem aliquam promoueris: ex qua plurimum emolumẽti pro tua doctrina, atque humanitate nos esse consecuturos speramus, proinde quicquid est, quod à nobis scire velis, nunc in medium profer. ALPIN. Multum vobis pro hac re debeo, veterumque Aegyptiorum sapientiam & humanitatem agnosco. Verum ne longius verbis rem producam, de balsami planta, succo, fructibus, lignis nunc uobiscum disputare desidero, quando ego hactenus scriptorum uarietate anceps, ac dubius fuerim. ABDACH. Neminem Aegyptiorum, uel Arabum esse nunc arbitror nostro Abdella in re plantaria magis uersatum: pluribus ijsdem plantis ab eo cum hic, tum alibi inspectis, ac omni studio obseruatis, sed ut de hac re clarius disseramus, in capita redigere te oportet, de quibus sit sigillatim diserendum. Quare istæc omnia nunc in medium profer. ALPIN. Dicendum à uobis primo censeo, an balsami planta hoc tempore alicubi uiuat, quando in hoc uiridario, in quò hactenus à priscis illis temporibus usque adhuc uixit, planè exaruerit; atque non minus, an ab ea collectus succus, fructus, lignaque ad nos perferantur, uel potius una cum arbore cuncta perierint. Hæc in primis à uobis enarrari mihi cupio, quibus cognitis sigillatim de singulis agemus.

An balsami planta, eiusq; succus, fructus ac virgæ nunc reperiantur, & in quibus locis proueniant.

Cap. II.

ABDELLA.

QVAMPLVRES balsami arbores in multis Arabiæ locis nunc uiuere, quarum succus, fructus, ac uirgę huc ad nos à multis asportantur, certissimum est. Neque id Aegyptios, Syros, Turcas, & aliarum nationum homines multos, Arabiæ loca peragrantes latet, quinimmo om-

nes

nes annis singulis Mecham, & Medinam primarias Arabiæ fœlicis vrbes, peregrinationis gratia adeuntes, quantus in illis locis sit ex arbore balsami prouentus, planè fateri possunt. Nam Mecham hinc euntibus, & ad uillam quandam Bedrunia ab his vocatam, quæ distat ab urbe Cayri spacio dierum quindecim, accedentibus, mons pergrādis, arenosus propè eam villam positus continuò conspicitur, balsami innumeris arbusculis refertus, quas ibi Mahemetis miraculo ortas nostrorum multis suasum est; Sed vtcumque ibi natę fuerint, nobis id sufficiet, omnes ea loca quotannis peragrantes, innumeras ibi viuere comperisse; idque à quamplurimis huiusce urbis incolis, qui olim, & proximo etiam elapso anno ea loca peragrarunt, audire, atque uerum esse scire poteris. Multis quoque rationibus hæc ueritas tibi à me persuaderi posset, sed si huius uiridarij balsamis olim multis refertissimi terram aliquādo olfeceris, balsami etiam nunc suauissimum odorem redolere senties, bisque, vel ter tantum, Sol suum peragrauit orbem, postquam hæ plantæ custodum negligentia periere. At quid taces Abdachim, quem millies hic te illas inspexisse certo scio? vel cur me Italo Medico incredulo veritatem hanc suadentem minimè adiuuas? ABDACH. Quid? An hunc nostrum sodalem medicum, multos annos hic moratum, plantarumque omnium studiosum, hanc ueritatem ignorasse dubitas? Ego certè balsami plantas innumeras diuersis temporibus ex Arabia aduectas, hicque insitas vixisse, certo scio, quas multi etiam alij Cayri incolæ inspexerunt. ALPINVS. Nephas esse, ac inurbanum putarim, tantorum medicorum testimonio non moueri, qui præter herbarum peritiam, in qua illustres apud plerosque Aegyptios habiti sunt, vna cum balsamo in eadem terra nati, uixerunt. Sed, ut ingenuè fatear, quamquam ego cum viris in medicina clarissimis planè sentiam, huiusque rei ueritatem omnino cognoscam, tamen hæc ueritas non adeò usquequaque mihi satisfacit, ut possim alijs permultis Italiæ, aliorumque Europæ locorum medicis, atque pharmacopolis incredulis hoc, ut cuperem, persuadere, qui absolutè affirmant, balsami plantam nullibi hoc tempore reperiri, eamque planè perijsse, ex quo succum, fructus, & uirgas hinc in Italiam asportatas falsas etiam esse statuunt. Atque priscis sæculis, cum balsamum tantum in Aegypto & Iudæa uixisse Dioscorides ac alij prodiderint, quibus in locis

nunc

nunc eam plantam cum amplius uiuere nemo referat, planè omnibus in locis perijsse colligunt. Quam sententiam ipsi pernicacissimè defendunt, neque omnino carere uidentur argumentis, quibus proprium errorem tueantur. ABDEL. Quomodo quæso istud esse potest? tantos ne medicos, doctissimosq; herbarum professores ita obcæcatos esse, qui non viderint, neque cognouerint, balsami plantas neutiquam in suo natiuo solo perijsse? Quod autem Aegyptium, ac Iudaicum falso Dioscorides, atque alij crediderint, ex me paulo post cognosces. Neque optimi illi sunt philosophi, qui ita facile vegetabilium species, quæ iuxta philosophorum placita perpetuæ existunt, tolli omnino posse, putent: Cælo etenim nullis causis ad generationem facientibus nunc destituto, terraque ac cæteris alijs elementis eodem modo nunc, vt olim, se habentibus, cur terram easdem nunc ferre plantas, vt olim faciebat, non posse dicemus? Graue tibi non sit, quæso, illos, qui balsamum perijsse affirmant, mihi referre, & quibus etiam rationibus in tam falsam opinionem uenerint, explicare. ALPIN. Parum interesse arbitror, te hosce homines nominatim cognoscere, sed ipsorum potius rationes audire, quibus negant hoc tempore balsami arbores, atque ipsarum succum, fructus, & virgas apud nos inueniri; id vero incęptæ disputationi sat erit. Horum siquidem non pauci existunt, qui non modo ad nos in Italiam prædicta uera comportari negent, sed arbores quoque, è quibus illa colliguntur, prorsus perijsse prædicent. Quam sententiam ualde auxere Amatus Lusitanus Medicus in alijs non spernendus, & Nicolaus Monardus Hispanus, qui Syriacum atque Aegyptiacum balsamum perijsse affirmantes, aliud genus balsami in Occidentalibus Indijs nasci, prodiderunt: Balsamumque à Dioscoride, Theophrasto, Plinio, ac a multis alijs herbarum antiquis scriptoribus celebratum, ac descriptum, eò affirmant perijsse, quod prædictorum antiquorum scriptorum testimonio constet, olim duobus tantum Iudeę viridarijs concesum fuisse, vt inter cęteros Plin. & Theoph. testantur, postea verò quam Iudea à Ptolęmeo primo Rege Aegypti, ac à Vespasiano deuastata est, balsamum in vallem Hiericum appellatam transplantatum fuisse, ibique vixisse Iustino, Strabone, Solinoque Polysthore id affirmantibus, statuunt. Et ab Artaxerse Persarum rege primo, ac mox à Romanis Adriano Cæsare rursum tota ea regione bello euersa, prorsus balsami plantam perijsse. Tandemque

in

in Aegypto paucas hoc in uiridario adseruatas vixisse. Quo in loco non tantum priscis sœculis balsamum vixit, sed multo etiam postea, quasi ad hæc vsque tempora plantam hanc hic conseruatam fuisse aserunt. Nunc uero, à multis, qui hoc tempore Aegyptum peragrarunt, hic quoque demum eam aruisse, confirmatur. Qua hic extincta, cum Dioscorides, alijque in Iudea tantum, & Aegypto balsamum uixisse prodiderint, cui dubium erit, husquam gentium eam amplius inueniri posse? Ex quo succum, fructus, uirgas, pro uero opobalsamo, carpobalsamo, & xilobalsamo, ab Aegypto, uel Syria in Italiam asportata, uera esse quo pacto affirmabimus. Meritò igitur hęc omnia falsa nos affirmasse uidemur. Hincque tanta incredulitas, ac pertinacia inuasit eorum animos, ut potius in erroribus perseuerare, ueraque sibiipsis oblata reijcere, quàm opinionem mutare uelint. ABDEL. Vix me continere potui, quin susceptum tuum sermonem interrumperem, usque adeo animum aduersus illos concitasti meum, nullis rationibus, sed meris nugis balsami omnes plantas perijsse, opobalsamumque etiam, carpobalsamum, & xilobalsamũ apud nos inuentum falsum esse asserentes, ut tanta illorum impudentia excitus, quasi quid loquar nesciam: ac ne differam illis respondere, dico, ac edico tibi, balsami frutices neque etiam in Aegypto planè perijsse, dici posse, quando sæpe iussu præfecti Cayri, quem Bessà appellant, plantæ multæ ex fœlici Arabia delatæ in isto viridario inserantur. Et nunc uix tertius agitur annus, cum Messinoris per id temporis Aegypti præfecti iussu, quadraginta è Mecha aduectæ, hic insertæ fuerunt; quæ tamen cum per annum uixerint, rursum custodum negligentia periere; quæ facilè etiam denuo renouari possunt. In Arabię uero multis locis innumeræ propemodum magno cum illiusce gentis lucro, aluntur: neque satis diu est, quod apud Arabes utilitas, & lucrum hoc cognoscitur; etenim opobalsami quantitas multa in Orientis loca comportatur, quibus in locis eum succum in summo pretio esse, multi ex Arabibus, nunc Cayrum habitantibus, narrant. Cuius succi lucro ab ijs cognito omnes certatim multos balsami frutices ex arenosis, montuosisq; locis in morbida uiridaria transferre conantur. Quamobrem ibi innumera pulcherrima balsameta cernuntur. Lege tamen ijs populis interdictum est, ne pręter fiscum quis eam plantam serere queat; neque succum, uel flores, uel ramulos, uel fructus sine publi-

to mandato quis capiat. Idemque ibi de balsami arboribus, atque hic de cassijs solutiuis accidit. Solet etenim hic alicui cassiarum negotium locari,& ideo non licet quemquam cassiam ex arbore capere, vendere, emere, aut emptam aliquo deferre. Quod itidem de balsamo in Arabiæ locis obseruari, ex Arabum relatione planè constat. At quid illi Aegyptiarum ac Arabicarum plantarum ignari herbarij dicēt,duobus ne tantum locis, quippè Aegypto ac Syriæ balsamum olim (Dioscoride, Theophrasto. Plinio, Iustinoque id docentibus) concessum fuisse? quasi aliorum antiquorum scriptorum testimonio non constet,in pluribus alijs etiam locis olim huiusmodi plantam vixisse:nonne Diodorus Siculus 2. historiarum libro, in quadam Valle Arabiæ balsamum nasci,& non alibi memoriæ prodidit? Constantinus vero in lib.de gradib. ait, nasci in India; & Ioseph etiam in lib.8.de antiq. Iudaicis,Sabam Reginam balsami plantam ex Arabia in Iudeam tulisse, Salomonique eam dono dedisse,ex qua ibi aliæ postea plantę propagatæ fuere: & Strabo in lib.suæ Geograph.16.hæc scripsit: His proxima est fœliciſſima Sabeorum terra,que maxima natio est.Apud hos thus & myrrha,& cinnamomum nascitur, in ora etiam balsamum,& alia quædam herbula valde odorata: Necnon & Pausanias idem in lib.9.his verbis confirmauit,dicens: De viperis vero ijs,quæ in Arabia inter balsami arbores versantur, diuersum quidem accepi. Id huiusmodi est. Sunt balsami arbores eæ, quæ mirthi stirpis magnitudine. Folia illis, qualia herbæ amaraco. Theophrastus vero in Asia etiam nasci prodidit. Incolæ quoque Basiliani montis Libani,olim Alexi Grecis imperante, in quodam loco illius montis Solis ortui exposito balsami plantas non paucas,è quibus tantum opobalsami suscipiebatur, quantum in Aegypto hic colligi consuetum fuerat,diu vixisse narrant.Ex quibus certe sciri potest,olim non solum Aegyptum ac Iudeam,sed etiam fœlicē Arabiā,& alia loca balsamū aluisse atq; habuisse.Quæ veritas etiam ex ipsomet Dioscoride confirmari videtur, scribente,carpo balsamū, idest balsami fructus suo tēpore adulterari seminibus hyperici similibus, ex Petra oppido delatis. ex quo certo colligitur balsami plantam alibi quàm in Aegypto viuere, atque semina producere. Præterea verum quoque hoc esse ex me audies, non in Aegyptum ex Iudea, vt aliqui somniarunt, ipsum veniſſe, sed ex Fœlici Arabia semper fuisse delatum: Aegyptiumque solum ve-

luti neque Iudaicum, nunquam proprium, ac natiuum ei fuisse, in his locis balsamum perpetuò peregrinam plantam extitisse haud leue inditium est, eam vbique viridaria tantum aluisse, in ipsisque tantum vixisse, ut Theophrastus, Plinius, Strabo, ac Solinus meminerunt. Plinius enim hoc hijsce verbis significauit, dicens:

» Sed omnibus odoribus præfertur balsamum uni terræ Iudeæ con-
» cessum quondam duobus tantum in hortis, vtroque regio, altero
» iugerum viginti non amplius, altero pauciorum. Theophrastus
» vero hæc dixit: Balsamum in Valle Syriæ prouenit. Eius arbu-
» sta duo tantum affirmant, alterum viginti iugerum, alterum multo
» minus: & Strabo de balsamo vallis Hierici, hæc etiam memoriæ
» tradidit: Vbi & regia est, & balsami viridarium, quæ arbor aro-
» matica est, & fruticosa, Cytiso & Terebintho persimilis. Quid? nonne omnes obseruant plantas peregrinas in viridarijs tantum ali, ac custodiri, quædam verò ex patrijs tametsi etiam in viridarijs aliquãdo seruentur, nihilominus multa alia loca inculta, syluestria-que ijsdem sponte natis non carere obseruantur? At peregrinæ in viridarijs tantum magno studio, ac diligentia aluntur & conseruantur; quod in incultis, syluestribusque locis sponte nasci, neutiquam conspici solent. Hic vero balsami plantam perpetuò aduenam, vel peregrinam fuisse, & perpetuò ex Fœlicis Arabiæ locis aduectam, plures vnà nobiscum Cayrum nunc habitantes certa fide confirmare poterunt, qui omnes, plantas balsami, quas hactenus hoc habuit viridarium, exinde comportatas fuisse uarijs temporibus obseruarunt. Multoque labore, ac custodum diligentia vixisse, facileque ex leuissima etiam causa aruisse, quibus arefactis alias rursum ab illis locis extractas, hic insertas renouatasque; & hoc modo alternatis uicibus balsamum in hoc uiridario hactenus conseruatum fuisse. Nemo plantas tanto labore ac diligentia in uiridarijs adseruatas patrias dicet, quando patriæ ubique sponte nascantur, crescant, ac nullo labore in proprijs locis uiuant. Ex quibus nos planè certi esse debemus, balsamum nunquam Aegyptijs ac Syris patrium fuisse, cum in uiridarijs ibi multa diligentia, ac cura semper fuerit custoditum: quod tamen de Arabia Fœlici, cum balsamum ibi perpetuò uiuat, minimè uidetur dicendum, nullibi etenim nunc; quòd sciam, huiusmodi planta, nisi Fœlici tantum Arabiæ concessa, reperitur. Quam regionem Diodori Siculi, Strabonis, Pausaniæque testimonio,

vt

vt nuper dictum est, constat balsami olim feracem fuisse, quę eodem modo etiam nunc innumeras eius plantas sponte natas alit. Quam balsami fertilitatem omnes Aegyptij, atque aliarum nationum homines annis singulis Mecham Fœlicis Arabiæ urbem adeuntes, ueram planè esse confirmant. Copiamque ibi opobalsami insignem annis singulis colligi, fructuumque non minus, & uirgarum (cum balsami frutices sæpe quotannis putent) quæ ad uarias orbis partes uendenda ab his demandatur. ABDACH. At istæc uera esse concedentes, dicent, quam pro balsamo tu, atque nostri Fœlicem Arabiam nunc alere inquiunt, non esse balsamum, sed aliam plantam. ALPIN. Notæ huius plantæ ab antiquis scriptoribus descriptæ ac memorię traditę, istud recte docere poterunt. Nam omnes conuenisse uidentur, (ut ex te spero me magis distincte cogniturum) balsami plantam fruticem esse, non admodum magnum, folijs rutæ proximis, perpetuò virentibus, atque ex stipitis cortice scarificato liquorem in primis album oleo similem, eximio, acutoque odore præditum, manare. ABDACH. Millies tecum Abdella fruticem hunc ex Alpino descriptum me inspexisse in hoc viridario scio. Verum qui huiusce plantæ notas quærit, quibus nam hominibus magis credere debebit, Italis ne, an nobis Aegyptijs, qui vnà cum balsamo in hac ciuitate hactenus viximus, eamque arborem sæpius in hoc viridario inspeximus? Nemo certe ita fatuus erit, qui hac de re vobis, quàm nobis libentius credere, ac fidere maluerit. Hanc verò plantam pro uera arbore, quæ ab antiquis balsamus appellata est, & in posterum memoriæ prodita, nostri omnes Arabes hucusque constantissime habuerunt, Aliamque pro balsamo ab alijs monstratam nemo nostrum vspiam offendit, vel vidit, uel aliquem uidisse vnquam audiuit. His addo nòmen huiusce plantę, quod est Balessan à nostris ei fuisse impositum, à quo & Græci b littera carentes, in u, mutata, βάλσαμον dixere, atque ab ipsis Latini Balsamum. Cur igitur Italis magis, quàm nostratibus de hac planta credendum erit quando à nostris & Itali, & Græci, vel nomen ipsius plantæ acceptum, didicerint. Quapropter Balsami cognitionem à Dioscoride, Theophrasto, atque ab aliis antiquis scriptoribus minimè petendam iudico, sed ab Aegyptiis & Arabibus, qui loca, in quibus balsami plantæ omnium consensu olim uixerunt, habitarunt. Si Aegyptij Arabes, Syri, atque alii om-

nes Arabica lingua utentes medici citra ullam difficultatem talem fruticem nunc in Fœlicis Arabiæ locis cultis, atque incultis, domesticis, atque syluestribus nascentem, tanquam verum balsamum recipiunt, eodemque tum succo, tum fructibus, tum uirgis, pro uero opobalsamo, carpobalsamo, & xilobalsamo, nemine ipsorum hęsitante, ad componenda medicamenta, utuntur: Cur Itali etiam, atque alij aliarum nationum medici ab illis, qui magis quam nostri sunt in ea cognitione, eoque usu, exercitati, ac docti, idem facere recusant? Certe indignum facinus est, uos hanc ueritatem nō fateri, sed potius, quo minus à multis ea digno scatur, operam dare. ALPIN. Hæc doctissime à uobis prodita fuisse arbitror, ueruntamen quoniam cum medicis, pharmacopolisque incredulis disputatio agitur, quæso si quid aliud apud uos utique sit, quod hanc ueritatem ad huc etiam illustrare possit, ne uos me istud quoque docere, pigeat, ut postea quam ego in patriam, Deo concedente, rediero, facilius id incredulis illis hominibus possim suadere. ABDEL. Cum anno à Beatissimę Virginis partu M. D. LXXV. Petro Michaele uiro Clarissimo, pro Serenissima Veneta Republica consulatum hic agente, Eunuchus Messir dictus, Aegypti Præfectus, Cayri ciuitatis huius quæpiam loca inuiseret, huncque præsertim locum el Mattharia nuncupatum deuotionis gratia (quando hanc in proximam domunculam olim Beatissimam Virginem cum puero filio Herodis iram fugiendo se recepisse, multosque annos in ea mansisse omnes Aegyptij opinentur, atque ob id hunc locum in summa habeant ueneratione) singulis hebdomadis die Veneris, sacrum, uenerandumque hunc locum uisitans, uiridarium hoc proxime positum aliquando animi gratia ingressus, uidit omnes balsami plantas custodum negligentia aruisse; qua re commotus, ut è Mecha quadraginta plantæ afferrentur curauit, eamque operam cuidam militum, ac peregrinorum duci, Mecham singulis annis deuotionis gratia proficiscentium, Haly Bei nomine locauit; qui mihi admodum domesticus; atque familiaris fuerat, eumque sępe ex renum calculo pessime ægrotantem inuiseram, ac curauerā; plantasque illas quadraginta pręcisis ramis detulit, quæ in consueto huius viridarij loco insertę fuerunt, dumque sererentur, ego unà cum Paulo Mariano eo tempore pro Gallorum Rege Consule medicinę quoque causa mihi familiari, atque cum multis etiam

Cayrinis

Cayrinis medicis in re plantaria valde exercitatis interfui. Ex ipso autem Haly Bei Cayrum reuerso veri opobalsami binas vntias dono habui, atque ab alio, qui pōst hunc illud iter confecerat vntias tres. Horrem Bei alius Carauanæ peregrinorum dux meus amicissimus, cuius in domo sæpe tum ipsius, tum aliorum causa medicinam feceram, peregre anno M. D. LXXX. Mecham profectus, atque sic à me rogatus, attulit multa semina, & ramulos eximium odorem spirantes, atque multum opobalsami à Seriph Mechę partim acceptum, cuius modicam portionem dono dedit Francisco Priolo, tunc temporis Cayri pro Veneta Natione Consule Clarissimo, & partim ab ijs, quibus balsami negotium locatum est, emptum. Postmodum Scander quidam & ipse dux militum, Medinam Fœlicis Arabiæ vrbem pro prætore à Bassa missus, mihi non minus quàm alij, medicinę causa familiaris, atque etiam quia ex Insula Zacintho à Segurorum familia ortum duxerat, balsami recentes ramos, fructus, ac succum misit, ac per literas sua manu scriptas, significauit proprijs manibus ibi ea collegisse, quæ omnia apud me adhuc asseruantur. Omnes prædicti nobiles Turcæ uno ore affirmant, propè Mecham & Medinam, in montibus, planis, cultis, atque incultis locis innumeras balsami plantas spō te natas spectari. plurimasque etiam in arenosis, sterilibusque locis, quæ tamen vel nihil, vel minimum succi producebant. Multa tamen semina ferunt, quorum multa copia ad nos quoque vē denda mittitur. Quales sunt in monte arenoso apud Bedruniam Villam posito. Nihil hæ, atque aliæ in arenosis, sterilibusque locis viuentes opobalsami ferunt, ideo incolę eas excerpunt, atque pingui in solo inserunt, fœcundissimasque reddere studeant. Addunt, apud omnes Arabes veterum memorijs constare, passim in pluribus Fœlicis Arabię locis innumeras sponte nascentes, atque crescentes balsami plantas perpetuò vixisse, nunquamque illa loca ijs caruisse. Non multum temporis tamen esse, ex quo plurimi eas colere lucri causa cæperunt, cum scilicet opobalsami facultas ac vires ad quam plurimas Orientis regiones concesserint. Narrant adhuc ijdem omnes Arabes, vti balsami succo, fructibus, ac virgis ad componenda ipsorum omnia medicamenta, atque ad alios medicinę usus, quæ eadem planè existunt, quibus Aegyptij Syri ad usum nunc recipiunt, quęque à uobis uaria in Europæ loca hinc aduecta, negliguntur, atque reijciuntur, falsaque eorum

multi

multi (te auctore) pertinaciter,ac inutiliter esse disputant. ALPIN. Ex his,quę te uera dixisse arbitror,me non parum pudet, quod cum illis tot annos in tanto errore permanserim. quem ex te nunc probè cognouisse fateor. Cupio igitur plantam hanc suis notis à te quoque describi,in quam attollatur magnitudinem,qua libusque floribus, & fructibus obseruata a uobis sit,quo pacto oque etiam ab ea planta opobalsamum distillet, sponte ne,an, ut multi dixere,arte potius elicitum. ABDACH. Hic nullas,quas ego uiderim crescere, flores, uel semina tulisse unquam spectare potui,etsi succus interim paucus à cortice stipitis scarificato aliquando distillauerit. Verum hac de re Abdellam audiamus, qui hæc exploratius, & reliqua docebit. Interimque dum loquimur, mandes uelim mancipio tuo,ut nobis hic è domo huiusce plantę icho nem, quę apud te est, deferat, ut Alpinus noster ueram Balsami Ichonem uideat. ABDEL. Recte mones, libenterque faciam. ALPIN. Ego uero utrique uestrum multas hac de causa gratias referam. Mihique istuc acceptissimum semper erit.

Plantæ, quæ ab antiquis Arabiæ medicis Balessan, à Græcis Βάλσαμον, *& à Latinis Balsamum uocabatur, fructuum, succiq; descriptio. Cap. III.*

ABDELLA.

BALSAMVM arbusculum est, quod crescit ad altitudinem hanne; uel ligustri, uel cytisi, folia pauciss ima gerens rutę proxima, non tamen iis candidiora, ut Dioscorides docuerat,sed potius colore uiridi subalbido, perpetuòque uirentia. Eius lignum gummosum leneque apparet, colore exterius subrubro, cuius ramuli eodem colore conspicui sunt longi, recti, graciles,paucis foliis inordinatim referti, foliaque simul terna, aut quina, aut septena alę adnata, aliquo pacto etiam lenthisci foliorum æmula. sunt ramuli odorati gummosi,digitisque contrectati eis tenaciter adhęrentes. Flores fert paruos, albos, acaciæ proximos, ternos singulis alis appensos, quasi in umbellę forma,summe odoratos, à quibus semina promanant, flaua,folliculis nigris subrubescentibus contenta, ualde odorata, intusque

intusque humorem flauum melli persimilem habentia, sapore subamaro, parumque acri linguam ferientia, opobalsamumque redolentia, Terebinthi fructuum figuræ, & magnitudinis æmula, extrema aculeata, & medium crassum obtinentia. Cui descriptioni maxime quadrare uidetur illa, quę fuit à Constantino Aphricano tradita, quę his uerbis apud ipsum in libro de grad. legitur. Balsamus est arbor in India crescens, saliés super terram mensura vnius brachij, uel parum plus. Cuius rami rubeo viridique colore perfusi quasi rami thitymali tenues sunt, & colorem viridem habentes. Faciuntque in capite quasi gemmas, paruaq; grana in modum piperis producentes. Ex fissuris ramorum huius arboris, egreditur quidam liquor in canicularibus diebus, sicut lac ex thitymalo. Opobalsamum mensibus, Iunio, Iulio, Augusto, partim sponte, & partim stipite ferro scarificato, distillat, in vitreaque vascula recipitur; quod statim eductum, vt audio, colore est albo, qui paulo post in viridem, tertio in aurcum, & demum in melleum mutatur. Eius succi etiam substantia in primis, turbida crassaque, vt oleum statim ab oliuis expressum cernitur, postea tenuissima atque clarissima, demum terebinthi modo crassescit. Odore eximio in primis atque acutissimo terebinthum redolens, cum suauiori odoris fragrantia obseruatur, saporeque amaro, acri, & adstringenti. Leuissimum est in primis diebus, atque vsque adeo validi, & acuti odoris, vt aliquibus inter odorandum, sanguis è naribus eruperit, & præ multa eius leuitate in aquam stillatum non desidet, sed ex alto in ea proiectum parumper in ipsa mergitur, fereque continuò assurgens, supra totam aquæ superficiem totum expanditur, eique miscetur, & citissime ita in ea dissoluitur, vt ab aqua maxima cum difficultate separatum secernatur. in qua paulo post concrescit, atque coagulatur, coagulatumque stilo totum ab aqua eximitur, quod tunc colore lactescit, siue album quale lac uisitur. Quanto hic succus annosior, eò fit inodoratior, atque ad motum segnior. In primis itaque statim albo colore conspicitur, qui color paucissimis diebus in viridem, vt nuper etiam dixi, mutatur, oleiq; crassitie cernitur, qui postea longo temporis interuallo depuratur, nonnullisque annis tenuissimus euadit, atque clarissimus, ex viridique colore in aureum splendidissimum transit. Senio vero confectus, crassus qualis terebinthina fit, qui si in aqua, uel lacte stilletur, statim considet, multaque cum difficultate, & non nisi longo

tempore

tempore denuò ſupra aquam fertur, tardiſſimeque in ea diſſoluitur. Quare non ſecus quam in animalibus omnibus quatuor conſtituuntur ætates, quæ in ipſis maximam differentiam faciunt, & balſami ſucco, quod opobalſamum dicitur, proculdubio à noſtris quatuor tempora tribuuntur. Quandoquidem ille ſuccus ab arboris ſtipite continuò elicitus uſque ac quintum circiter annum acutiſſimi, validiſſimique odoris percipitur, leuiſſimuſque vſque adeo obſeruatur, vt in aquam ſtillatus, nihil, vel parum conſidat, facillimeque diluatur, quod eius calor in annis infantiæ plurimus exiſtens, ei acutiem atque vehementiam præſtet, Craſſiori quoque ſubſtantia tunc cernitur, & turbida, quod cum multus in eo exuberet crudus humor, eo ob calorem in ipſo agentem valde agitato, inſtar vrinę turbidæ, quæ in peſtilentibus febribus fieri ſolent apparet, & quemadmodum puerorum corpora multa humiditate, atque multo calore prædita craſſa, ac ferè tumentia videntur, ita opobalſamum in pueritię annis conſtitutum à multa humiditate excrementitia, cum validiſſimo calore in ipſa agente, craſſum, ac turbidum apparet, quod in grandiori ętate ab ea purgatur, tenuiſſimumque fit, & aureo colore clariſſimo ſpectatur; in quo ſtatu, conſiſtentiæ ipſius ætate continuante, conſeruatur, poſteaq; calore eius natiuo aliquatenus reſoluto, ac imminuto, ſeneſcens craſſum inſtar terebinthinæ euadit, ſolitoque tum odore eximio tum leuitate deficit. Proinde neque ſupra aquam enatat, neque multum, & ſuauiter olet. Hæcque de balſami planta, fructibus, lignis, ſucco tibi dicta ſufficiant. ALPIN. Quæſo ne te pigeat, ad nonnulla adhuc, quæ a noſtris, balſami deſcriptioni repugnantia proferuntur, reſpondere, ac ſatisfacere, quando ea non parum huiuſce plantæ cognitam veritatem obſcurare, ancipiteſque nos reddere videantur. Antiqui etenim omnes balſami ſcriptores inter ſe in illiuſce plantæ, ſucci, fructuum, virgarumque deſcriptione diſcrepare uidentur, ex quibus non videtur, tutum ſatis eſſe illorum cognitionem perquiri debere. Qui fuere in cauſa, vt noſtri ipſorum traditionibus imbuti, verum ſibi oblatum opobalſamum, fructus, virgas, veras eſſe non crediderint. ABDEL. Summum ſemper errorem eſſe putaui, homines plantę huius, ſucci, fructuum, virgarumque cognitionem à Dioſcoride, Theoph. vel alijs antiquis ſcriptoribus velle expoſcere, quando iſta inter eos in ſcribendo fructice, ſucco, fructibus, & virgis, diuerſitas certiſſimum ignorantiæ

rantiæ argumentum nobis fuerit. Ego sum huius sententiæ, neminem illorum fortasse accurate arborem hanc vidisse, ex audituque omnia de eis ab ipsis litteris prodita fuisse. Olim enim non erat ita facile hominibus loca, in quibus balsamum nascebatur, ex longioribus difficilioribusque nauigationibus, quibus eo tempore antiqui utebantur, adire, proinde multa Dioscorides, Theophrastus, atque alij multi ex hominum potius relatione, quam ex inspectione de balsamo scripsere. Hincque mirum non est, si in pluribus nostri ipsorum sententiæ inhærentes decepti sint, quando & ipsos à falsis aliorum relationibus deceptos fuisse putandum est. An non Dioscoridem, Theophrastum, atque alios affirmantes. Balsami plantæ Aegyptum, vel Iudęam patriam fuisse, cum dixerint eam solum in Aegypto & valle Iudęa viuere, maximè erasse superius demonstratum est, cum illam plantam ex Aegyptiorum relatione perpetuò ex Arabia fœlici in Aegyptum venisse certissimè constet? Ex quibus mirum quoque non esset, in alijs eosdem deceptos fuisse, præsertimque in succi, fructuumque cognitione. Hincque his herbarum scriptoribus omnes medicos pharmacopolasque planè fidentes, erasse mirari non debemus, quando non ab illis, ut etiam dixi, sed ab Aegyptijs, & Arabibus, qui tum primi balsamum cognouerunt, atque obseruarūt, tum etiam cum huiusmodi planta in eodem solo nati sint, atque eadem loca, in quibus viuit & vixit balsamum, habitarunt, istorum cognitio esset petenda. Sed quæ ea existunt, quæ nobis repugnent, fac vt ex te iam audiamus. ALPIN. Quæ de balsami arbore à multis olim litteris tradita fuere, nunc in medium afferam; Reliqua verò de succo, fructibus, virgis, ad vsum medicinæ memoriæ proditis, posterius à me recensenda arbitror. Multa igitur, variaque de huiusce stirpis magnitudine, figura, situ, folijsque à multis prodita sunt, quę non parum ueritatem obscurant, hominesq; ancipites, ac rem hāc totam incertam efficiunt. Aliqui siquidem plantę istius magnitudinem lycij, pyracanthæ, vel Cytisi, vel therebinthi magnitudini compararunt, vt Dioscorides, Straboque dixere. Theophrastus vero dixit ea magnitudine balsamum spectari, qua magna mali punici arbor obseruatur. Iustinus similem piceis arboribus affirmauit, & Pausanias mirtho; Plinius, Solinus, atque Africæ descriptionis auctor, viti, hanc plantam compararunt. De eius folijs non minor est apud illos diuersitas, deque arboris figura. Quādo Dio-

scorides, Theoph. Plin. Auicenas, Simeon Sethus balsami folia rutæ proxima esse statuerint, & Pausanias amaraco, Iustinus piceis, Solinusque & auctor Aphricæ vitium folijs. De forma etiam vel figura arboris, alij arbustum, alij fruticem faciunt. Plinius enim de eo dixit: In totum alia est natura, quam nostri, externiq; prodiderunt, quippè viti similior est, quam myrtho; Quod etiam Solinum dixisse ab illiusce verbis constat, quæ hæc existunt: Similes vitibus stirpes habent: ac Iustinus; Siquidem palmeto & opobalsamo distinguitur arborem opobalsami formam similem piceis arboribus habent: & Strabo: Quæ arbor est fruticosa Cytiso & Terebintho persimilis. Nonnulli etiam affirmant, plantam hanc ali aqua, illaque tantum, quæ in proxima fonte illiusce proximæ domunculæ scaturire cernitur, aiuntque miraculo id fieri; quando ipsa sit pluribus virtutibus prædita, quòd Virgo Beatissima olim ibi multos annos morata, ea aqua, tum ad potum, tum ad cibum, tum ad mundandos panniculos Iesu Christi pueruli vsa fuerit: ex quo tanta in veneratione omnès viri mulieresque Aegyptię, Arabes etiam Mahometis asseclæ eam habuerunt, vt ipsa ad multorũ etiam morborum curationem confidenter vtantur. Multique ex longinquis, remotissimisque locis huc veniunt, vt ex huiusmodi aqua accipiant: quare nonnulli balsamum huius aquæ beneficio hactenus hic vixisse aiunt. Hęcque sunt, quæ de arbore isti dicunt. ABDEL. De balsami fruticis altitudine, figura, ac folijs, ea quæ ex te nunc proposita sunt nihil veritatem hanc obscurare possunt. Namque Dioscor. atque alij, qui hanc plantam magnitudine similem esse lycio, cytiso, terebintho, & pyracanthæ, affirmarunt, minime errarunt, cum hæc omnia arbusta magnitudine non multum interse differant, eisque planta balsami maior non sit, sed hic nullæ cernuntur arbores balsami, quæ ita magnę spectentur, siquidem grandiores, quas hic aliàs viderim, non assurgunt ad maiorem triũ cubitorum altitudinem. Audio tamen in Arabiæ solo eas plantas ad prædictorum arbusculorum altitudinem, & maiorem etiam excrescere. In Aegypto, & Arabia mali punici arbores paruæ existunt, ita, vt inter arbusculorum fruticumque numero ibi connumerentur, neque ad tantam assurgunt altitudinem, quales in Italię locis obseruantur, Quare neque Thephrastus reprehendẽdus erit, quòd scripserit, esse magnæ punicæ arbori balsamum simile, quando hæ nostræ Italicis longe sint humiliores. Iustinum uero, quod

picei

picei arbori plantam balsami similem asserat, deceptum omnino fuisse, credendum est. Ex ipsiusque verbis error apparet conspicuus; nam piceis arboribus balsamum similem esse dicens, subdit, & in vinearum more excoluntur: quis tamen uspiam vidit piceā arborem viti similem, & in vinearum more excoli? Inter quas quanta sit differentia, non est, quod nunc demonstretur. Fuisse vero balsami plantam ramulis fruticosis, ac sarmentosis viti similem dubium quidem non est, vt neque etiam, quemadmodum vites, annis singulis putari, quod sit admodum fruticosa, & sarmentosa. Non tamen quod ad folia attinet, viti ea planta est similis, cum foliis referta sit rutæ aliquatenus proximis, præsertim vero extrema tria foliola, quæ in singulis virgæ balsami alis cernuntur, quando ipsa simillima sint tribus ijs foliolis in extremo virgæ alę rutæ positis; colore excepto: Neque absurdum est, Pausaniam dixisse balsamum folia habere amaraci æmula, quoniam suspicor ego ipsum plantam balsami non adultam, sed tantum recenter ex eius seminibus natam inspexisse, quę folio, magnitudine, ac figura amaraci foliis omnino sunt similia, excepta earum crassitie, ac colore, quibus ea folia inuicem differunt, nam in amaraco sunt graciliora, & albidiora. Balsamum, quod ex seminibus nascitur, bina folia in primis habet, bifolijs nascētis vitis maxime similia, & quæ post hæc, quæ sunt tria, quatuor, vel quinque, produntur, amaraci foliis sunt proxima; Quæ vero tertio nascuntur singula trina existunt, rutæque proxima cernuntur. Repetō, prima nascentia folia bina sunt, secundo nata, his multum diuersa produntur, inordinatimque in virga. Tertio producta trina cuilibet alæ appensa, cernuntur, quæ rutæ sunt proxima, tribus inquam foliolis in extremo alę virgę rutæ conspicuis. Quarto, quæ nascuntur in virga balsami, sunt quina, & postea septena. Hæcque sunt balsami folia, aliter quam scriptores antiqui descripserint in hoc viridario in fruticibus balsami sæpissimæ visa, ex quibus atque alijs fortasse Dioscoridem, atque alios multos antiquos scriptores viuentem balsami plātam non inspexisse, iure suspicamur. Hanc etiam arborem in hoc viridario vixisse certum est, aqua ex hoc proximo fonte, in quo Beatissimam Virginem panniculos Saluatoris nostri pueri olim perpetuo lauisse nostri omnes autumant, irrigatam; tamen in arenosis, squalidisque locis non paucæ reperiuntur, quæ tamen quo ad opobalsamum steriles existunt. Atque hæc obiter de balsami

planta dicta à nobis sint. Nunc ad opobalsamum deueniendum. Sed balsami plantæ ramos, quos mihi domo mancipium detulit, absoluto de ipso sermone spectabimus.

Veri opobalsami cognitio vnde sumatur, & qui ex antiquis verè hunc succum litteris prodiderint.

Cap. IIII.

ABDELLA.

QVID inquies Alpine de Balsami planta? nonne à nobis probè, ut ueritas exigebat descripta est, deque eius folijs, floribus, fructibus, ac uirgis, quę dicta a me sunt, uera tibi esse uidentur? ALPIN. Omnia sanè rectissime, ac uerissime es prosecutus, sed supersunt tamen quędiã de succo quoque, fructibus, ac uirgis dicenda, cum antiqui scriptores, qui de balsamo scripsere, simul in horum descriptione inter se nihil ferè cõueniſſe uisi sint: quorum diuersitas, ut de arbore etiam nuper dictum est, fuit causa, vt multi negarint, quę pro opobalsamo, carpobalsamo, & xilobalsamo monstrantur, uera utique esse, nullumque ob id ipsos credere, syncerum ac legitimum opobalsamum ad nos asportari: de quo primo sermonem a nobis haberi cupio, mox de cęteris. De opobalsamo igitur multi huius sunt opinionis, ut arbitrentur, syncerum ad nos non aduehi, neque iniuria, quando ex te descriptum opobalsamum, a nobisque sępius inspectum, diuersum sanè videatur ab eo, quod omnes prisci rei herbariæ scriptores memoriæ mandarunt. In primis enim album multi ipsorum esse prodidere, Strabo siquidem dicebat: eius corticem scindentes succum in vasis suscipiunt tenaci lacti persimilem: & Plinius, succus è plaga manat, quem opobalsamum vocant eximiæ suauitatis, sed tenui gutta ploratu lanis parua colligitur in cornu, ex his nouo fictili conditur, crassiori similis oleo, & in musto candida. Et Simeon Sethus vir in balsami historia alijs non postponendus dixit: Succusque inde manabat omni oleo visu similis, quod ideo balsami oleum nominatur, succus his aggregatus vasculis excipiebatur, & id quidem, quod supernatabat, album ac tenue erat, & ideo pretiosius: Alij sunt rursus asserentes, hunc succum

cum non esse tenuem, sed crassum, veluti qui dixere in conchis susceptum coagulari: Cum vero opobalsamum, quod tu descripsisti, & nos sæpe inspeximus, vel viride, vel aureum, vel mellis colore obseruetur, interdumque turbidum, interdum clarum, ac tenue, aliquandoque vt terebinthina crassum cernatur, (nemo enim nostrum est, qui eum succum tot prædictis differentijs euariatum non viderit scilicet oleosum, viride, aureum, ac melleum, clarum, turbidum, tenue, crassum,) de ipso varios, & dubios esse mirum nō erit. ABDACH. Facile has ambiguitates noster Abdella ex animis nostris abiget. Præsertim cum harum explicatio ex ijs pendeat, quæ dudum ipse attulit. Dixit enim opobalsamum iuxta eius ætates varias, variari & ipsum, quo ad colorem, substantiam, perspicuitatem, odorem, & leuitatem; continuoque à stipite instillatum ac exceptum, albo colore conspici, præsertimque quod supra enatat, veluti minus quod subsidet, qui color paulo momento in subuiridem oleosum mutatur, qui post quinquennium, vt superius etiam dictum meminimus, aureus fit, ac demum senio confectus crassescens, mellis colorem, obscuriorem tamen accipit. Tot etiam mutationes in perspicuitate, substantia, odore, leuitate, eius varias ætates facere aliàs dictum est, quando opobalsamum recenter eductum per quinquennium turbidum maneat, à quo tempore claresce re incipit, per decenniumque ferè ipsum clarissimum, ac vt aurum splendescere obseruatur; postea senescens turbidum rursum euadit. A stipite etiam statim exceptum tenuissimum est, pauloque post parum crassescit, atque hinc Strabo dixit, susceptum in conchis coagulari, peractoque quinquennio, quod tempus pueritiæ datur, purgatur, fæcemque in fundum vasis deponit, tenuissimumque fit, & totidem geminatis peractis annis senescens crassum, crassiusque est, quo annosius. Odor non minus & sapor, in recentissimo validissimus est, in medio tempore odor fit suauior, thus ac terebinthum redolens cum suauiori tameu odoris fragrantia, sapor est amarus, sub acris, atque adstringens. Demum in senio omnia hac maxime remissa percipiuntur. Hincque Plinium deceptum fuisse arbitror, qui putauerit, optimi huius succi lachrymam fricando percipi odoratam. Siquidem opobalsamum senio solummodo confectum inodoratum fit, vt tunc solum frictione dignosci queat. In principio etiam hic succus leuissimus est, qui quam maxima difficultate in aqua, vel alio liquo

re

re instillatus considat, sed continuò in aquæ superficiem feratur, citoque cum aqua dissoluitur: annis vero consistentiæ medio se habet modo, senescēsque, colore eius imminuto, crassescit, quo fit vt subito in aquam proiectus consīdat, tardissimeque sursum in aquæ superficie feratur, difficillimeq; ac tardissime cū ea dissoluatur. Hæcque etsi non ita concinna oratione, tamen ad tuarum difficultatum explicationem accommodata satis esse Abdella noster iudicabit. ABDEL. Ego vero sic ea vera iudico, vt omnes, qui de opobalsamo scribentes, aut loquentes ab his dissenserint, rem prorsus ignorent, ex quibus Plinium ex uarijs coloribus, ac substantijs in opobalsamo inspectis, uarias eiusce succi differentias vel species facientem errasse clarissime patet; dixerat enim ille: » Lachrymæ probatio, ut sit pinguis, tenuis, ac modice rufa, » & in fricando odorata, secundus candidus color peior viridis, » crassusque pessimus niger. Nemo Aegyptiorum, vel Arabum album opobalsamum nisi ex arbore recentissime stillatum vidit, qui tamen color quam paucissimis diebus euanescit, atque, ut dictum est, in olei colorem vertitur, atque ab eo colore in aureum, & denique in melleum obscuriorem. Nigrum vero nunquam ab aliquo nostrorum, uel Arabum visum est, neque auditum. Nisi fortasse produceretur nouissime ab Occidentalibus Indijs delatum, à quibusdam pro legitimo opobalsamo, ut superius quoque meminimus, receptum. Quod tamen falsum esse planè constat, cum ij, qui eius historiam scripsere, affirment illum succum improprie opobalsamum vocatum, in Occidentalibus Indijs ex procera, ac magna arbore nasci, quæ quidem magnitudine, figura, ramis, foliis, fructibus à vera balsami arbore longissime differt. Quod ijs qui vtramque norunt arborem, nō erit difficile suadere. ALPIN. Simeon Sethus confirmare & ipse videtur, optimum opobalsamū recentissime à stipite distillatum album colorem habere, nec non, & Strabo, qui opobalsamum lacti similem esse scribit. Sed quamquam huiusce succi albus color pauculis diebus a stillatione euanescat, atque in alium colorem mutetur, nihilominus, quod non paucis valde admirandum videbitur, opobalsamum oleoso colore inspectum, in aqua vel lacte stillatum, album rursum videri: & idem etiam facere aureum, & melleum. Perpetuoque verum opobalsamum cuiuscumque coloris sit, in aqua, vel lacte stillatū, ac liquatum album spectabitur. Hincque Dioscorides doctissime

dixit:

dixit: Quin etiam syncerus in aqua, aut lacte celerrime liquatur, » coloreque lacteſcit. Nunquam quiſquam opobalſamum uiſui » non album, album eſſe iudicarit, quod tamen verum eſſe experientia docebit, ſi inquam quis ſinet ſtillatum in aqua, liquari, ac coagulari, ipſum etenim liquatum ſupra aquam ita album redditur, ut vix ab aqua diſtinguatur, ſed paululo momento in ea coagulatur, eique inſtar telæ albę incumbere, & in ea ſupernatare cernitur, manifeſtioráque eius albus color fiet, ſi coagulatum ſtilo quopiam ab aqua eximatur, aut extrahatur. Sed hæc illius ſucci experientia per æſtatis tempus eſt facienda, uel ſi hyeme, prope ignem, opobalſamo probe prius calore attenuato. At cur ex albo tam citò in aliũ colorem mutatur? ABDEL. An quod lactei illiuſce coloris ſubſtãtia mollis, ac tenuiſſima, quam citò reſoluitur ac diſſipatur? vel quia nondum eius calor prævalidus in eum ſuccũ agendo ipſum turbauit? Idem in Zebet obſeruatur, etenim ſtatim è teſtibus extractus lacteo colore inficitur, pauloq; ebullire incipiens, uireſcit, & tandem ſubnigreſcit. ALPIN. Rectè ſunt a te hactenus explicata, & enarrata omnia. Nunc igitur ego idem a te fieri cupio, pro indagandis, ac docendis notis vel ſignis, quibus uerum a non uero, ſyncerum ab adulterato rectè diſtinguatur.

De notis, quibus verum opobalſamum à non uero, Syncerum ab adulterato tutò cognoſcitur, ac diſcernitur. Cap V.

ABDELLA.

HIS notis quiſque probè ac exactiſſime verum hunc ſuccum, a non uero, & legitimum ab adulterato dignoſcet, neque ab aliquo ita facile decipi poterit, etenim ſuccus is, qui nondum ad ſenium, inclinare cęperit, colore albo conſpicitur (quod rariſsime, & non niſi dum ipſum è ſtipite ſtillat, vel recentiſsime eductum uidere contingit) vel uiridis eſt, oleoſus ſubturbidus, oleoque ſubſtantia & colore valde ſimilis, uel aureus fulgentiſsimus, tenuiſsimus, atque clariſsimus. Qui ſanè omnes has notas habebit, uehementis erit odoris, & quo magis etiam recens eſt, acutioris, terebinthum cum alio ſua uiori

uiori odore redolentis, gratissimusque olfactui erit. Gustu etiam subamarus, adstringens, & modice mordens percipietur, læuis, diluique facilis, quæ nota, eo instillato in aqua vel lacte dignosceetur, læuis enim extabit, & vel nihil sub aqua morabitur, uel parum, & quasi continuò supra eam sursum assurget. In qua citò diluitur, vel liquatur, nil vnctuosi retinens, vel oleosi, tenax, siue lentore aliquo præditus est, hisque omnibus notis uerum, syncerumque opobalsamum semper omnibus apparebit. ALPIN. possit ne quis aliquod factitium oleum ita simile opobalsamo parare, ut eo multos decipiat? ABDEL. Sine dubio, cum Gal. suo tempore etiam ipsum vsque adeo adulterari dixerit, vt vix adulteratum cognosceretur. Veruntamen quod adulteratur, necesse est, ut aliquo liquore, vel oleo, vel vnguento vitietur. Dioscorides dixit, opobalsamum vitiari posse admisto teribinthi, cypri, lentisci, balanique vnguento, & susino, metopio, melle, cypriaque cera liquida. Serapio his addidit oleum rosaceum, myrtinũ, & de alcanna, quod cyprum appellant. Plinius ex seminibus veri balsami, quæ vocant carpobalsamum, extrahi simile oleum asserit, qua via multi ex ipsis oleum exprimunt, uero opobalsamo admodum simile; quod tamen ab eo discernitur amariore sapore, odoreque opobalsami longe obscuriore. Prodit etiam ipsum adulterari posse oleo rosaceo, cyperino, lenthiscino, balanino, terebinthino, myrtino, resina, galbano, & cera cypria, quæ sanè eadem existunt, quorum nuperrime Dioscoridem subnomine vnguentorum meminisse, dictum est. Sed forsitan melius ipse dixisset, oleis, quàm unguentis adulterari posse, quod ille succus tenuis perinde ac oleum sit, minimèque crassus, nisi senio fuerit confectus. His igitur opobalsamum vitiari potest, cuius maleficium facile deprehenditur, oleoque adulteratum trifariam detegitur, atque in primis, quod digitis contrectatũ, nullo lentore, vel viscositate adhæreat, quando verus balsami succus lentore, ac viscositate quapiam non carere à nobis aliàs dictum sit, à multisque ex antiquis scriptoribus confirmatum, oleo siquidem resinarum omnium tenacitatem abigi omnibus manifestum est. In aqua præterea instillatum supra eius superficiem orbiculorum formis expandi nemo nostrum ignorat. Quod syncerum opobalsamum non facere posterius docebitur. Demum in panno oleo infecto macula relinquitur, quæ & difficile aufertur, & quotidie etiam magis maiorem

in

in circulum expanditur, quòd non fit in syncero opobalsamo. His igitur notis opobalsamum oleo vitiatum cuique patere poterit. His etiam comperietur vitium, si vnguenta ijsdem oleis composita misceantur, sed hoc amplius ijs aderit, quod in opobalsamo parui temporis spatio in fundo vasis vnguenta sidere necesse est. Cera vero mistum comprehendetur turbido colore, nunquam clarescente. Melle etiam infectum dulcis sapor detegit, atque ad ipsum, vt Plinius quoque testatur, muscas alliciet. Resina adulterata in carbones instillatum, nigriorem flammam edit, substantiaque crassiore quàm in syncero sit, spectabitur. Syncerum vero his notis innotescet, namque præter ea signa, quæ illum iuxta varias ætates præseferre diximus, hæc etiam addidimus, scilicet præterquam quod sit validi odoris, in aqua etiam stillatum, tametsi parua satis sit gutta, supra totam aquæ superficiem expandi, eamque liquatum totam supernatare, ac obtegere, atque in ipsa etiam citò coagulari, lactisque colorem adipisci; ac non minus ex ipsa coagulatum totum stilo quopiam excipi, ac auferri, quodque fusum in laneam vestem, eam, vt oleum non inficit, quamquam ei adhæreat. Lacque coagulat, etsi non ita, vt coagulum facit, quia lac non perfecte coagulat, quinimo cum ipso coagulatur. ALPIN. Multo plura, quàm tu de synceri opobalsami, ac vitiati notis complexus es, apud multos leguntur. Dioscorides siquidem hæc vtique nobis prodiderat. Succi probatio est, vt sit recens, validi odoris, Syncerus, non ad acorem vergens, dilui facilis, læuis adstringens, ac modice mordens gustu. Et vbi ea, à quibus opobalsamũ potest adulterari meminerat, hęc subiunxit. Namque merus in laneam vestem fusus neque maculam facit, neque si eluatur notã relinquit. Vitiatus autem inhæret, & lac instillatus coagulat, quod adulteratur non efficit. Quin etiam syncerus in aqua, aut lacte celerrime liquatur, colorcque lactescit, vitiatus vero olei modo innatat, se conuoluens, aut in stellæ modum diffundens, syncerus senescens crassescit, deteriorque redditur. Hallucinantur, qui aqua concretum pessum ire & ad ima sidere, arbitrantur, postea dissipatum supernatare. Et Plinius ait, syncerum inhærescere, & in tepida aqua eius guttam coagulari & ad ima sidere, lac coagulare, & in vestem maculam non facere. Et Auicennas: lac coagulare, aquæque ipsum misceri, & in ipsa densari, densatumque conseruari, atque à gossypio receptum ablui posse. Serapio eadem à

„ Dioscoride iam recitata, de ipso nobis prodidit. Simeon vero
„ Sethus hæc & ipse scripsit. At vero nonnulli hac ratione probant,
„ quod ferrum eo inūctum ignique ad motum incandescat, id quod
„ & oleo caphuræ, alijsque dictis oleis accidit. Alij quod in
„ aquam datum minime supernatet, sed statim fundum petat, vere
„ hoc quidem, sed enim quando hæc duo concurrunt, uidelicet fer-
„ rum candeat, & in aqua facile subsistat, de eo statim arripe. Est
„ enim legitimum, & non factitium. Scire autem præterea opor-
„ tet, quod dum recens est, & in proprio uigore super aquam ena-
„ tat actum ita probatur. Linteo in eo irrigato, ac postea sublato à
„ linteo totum recedit, non colorem, sed odoris duntaxat suauita-
tem illi relinquens. Hæc omnia, ac inter se admodum diuersa cum
apud hos grauissimos plantarum scriptores legerim, atque opobal
samum, quod tu uere syncerum affirmas, apud me sit, non omnia
que ab his scriptoribus de eo perdocta, repreheſentet, quinimo
aliqua sint, quibus ipsum planè non respondere uideatur; quam-
quam enim ipsum recens sit, minimeque ad ullum acorem uer-
gens; ualidique odoris, oleosi coloris, turbidum in primis eius
annis obseruatum, mox clarum, aureum subamarum, adstringens,
& modice mordens gustum, tenax, leue, dilui facile, lacque coagu-
let, & linteum non inficiat, atque ut ait Auicenas, aquæ etiam
stillatum, misceatur, in ipsaque coaguletur, supraque aquam coa
gulatum enatet, atque eo etiam ferrum, ut Sethus ipsum hac ex-
perientia cognoscendum uoluit: inunctum probè in ignem posi-
tum candeat, Tamen, quod apud omnes prædictos antiquos
scriptores affirmatur, quippè ipsum laneæ uesti instillatum aqua
ablutum, omnino ab ea abigi posse, nihilque ei adhærere, nun-
quam potui obseruare. Nullum enim reperitur opobalsamum,
quod instillatum in pannum, ei aliquatenus non adhæreat: ex quo
ego etiam puto, nullum uerum opobalsamum eam experientiam
facere posse, quando ipsum; ut in alijs omnibus resinis obseruа-
tur (cum succus resinosus sit, inter resinasque possit sine errore re
censeri) uiscositatis ac lentoris non sit expers. Ex quibus ual-
de de huius succi signo, ab antiquis ferè omnibus animaduerso
dubius, ac anceps sum. Cupioque tuam hac in re sententiam
audire, ut in ea tandem acquiescam. ABDEL. Dignus es
cum isto tuo scrupulo non parua reprehensione, qui uno signo
magis quàm pluribus, quibus tuum opobalsamum omnibus pro-

bè

bè respondere scis, fidere uolueris, quod neque uerum signum huius succi dicendum esse puto, siquidem quo pacto hic succus lentoris, ac uiscositatis non expers, (cum ipse nihil quidem aliud quàm resina quæpiam sit) lineo, uel laneo panno, uel gossopio instillatum aliquantulum non adhærebit? Etenim non modo succus iste tenax est, sed ramuli quoque uirides, si digitis contrecten tur, eis proculdubio adhærent, quod non nos modo, sed etiam aliquos antiquorum nouisse certum est, nonne Strabo dixit: Eius corticem scindentes succum in vasis suscipiunt tenaci lacti persimilem. Quid? nonne Plinius notas synceri opobalsami docens dixit? Succum balsami syncerum debere inhærescere? At ne amplius remorer desiderium tuum, paucis de nota hac à Dioscoride proposita dicam, quid sentiam. Puto enim syncerum opobalsamum non aliam ob causam, Dioscoridem, atque una cum eo alios dixisse, uestibus uel panno non adhærere, nisi ut nos docerent mistum aliquo oleo, uel quopiam unguento hinc deprehendi, quoniam, ut ego nuper etiam uos docui (quod à plerisque oleo eo tempore uitiaretur) oleo uitiatum in pannum instillatum, laneumque præsertim, quod facilius sit ad emaculandum, instar olei inficit, eique perpetuò non modo adhæret, sed quotidie magis in eo recepta macula augetur, ac dilatatur. At syncerum, quamquam paululum panno etiam instillatum inhæreat, tamen ipsum ut oleum non inficit, neque maculam relinquit, quinimo secus atque oleum panno adhærescens quotidie decrescit, usquequo tandem omnino aliquo tempore sponte dissoluatur, atque euanescat. Quamobrem syncerum opobalsamum panno quidem, at non olei modo adhæret, neque aliquam maculam relinquit. Quod sæpe uobis meum opobalsamum in meam uestem instillatum ostendit. Verum non debet hoc experiri in pannis ijs, quos uos in Italia paratis, nostris longe crassioribus, in quibus fortasse cum olim uestri hi crassi panni lana parati ex Italia huc nō asportarentur, neque nostri his, ut nunc faciunt, uterentur, Dioscorides in his periculum faciendum, non sentit, sed in nostris ijs longe gracilioribus. Clarius verò hoc signum Plinius docuisse est uisus, cum dixit, & in ueste maculas non faciat, non autem, ut in Dioscoride habetur, uesti non adhęreat. Verius forrasse Sethus opobalsami cognitionem ex hoc signo habendam tradidit, quod his uerbis apud ipsum legitur: Linteo in

eo irrigato, ac postea sublato à linteo totum recedit, non colorẽ, sed odoris duntaxat suauitatem relinquens: quod planè in nostro sic ad unguem obseruari licebit. Cœterum ex his, quæ ita diuerse de notis uerum opobalsamum a falso distinguentibus, apud diuersos antiquos scriptores leguntur; dubitandum non immeritò à nobis existimo, hosce authores nunquam fortasse, neque uiuentem plantam uspiam offendisse, atque multo minus syncerum eius succum inspexisse, cunctaque potius aliorum relatione, quàm uera obseruatione de eo ab his prodita fuisse. Qua de causa non ab antiquis scriptoribus, inter se de balsami historia discordantibus ueritas, hęc petenda esset, sed ab his populis, præsertimque medicis, qui loca in quibus balsamum, omnium sctiptorum cõsensu, uixit, perpetuò habitarunt, & sępissime obseruarunt. His etenim iuremeritò de ipso firmior fides habenda erit. Hi sunt Aegyptij, atque Arabes, qui omnes uno consensu asserunt, hoc excepto opobalsamo, quod uos uerum esse non creditis, nullum aliud usquam uel in toto Aegypto, uel in tota Arabia, uel Syria, fuisse cognitum, aut usitatum. Cuius ueritatis clarissimum ac certissimum signum erit; aliud opobalsami genus ab hoc diuersum, apud Turcarum Regem ijs locis imperantem, atque apud plures Turcas; qui uarijs temporibus his omnibus prędictis locis, pręsertimque Aegypto præfuerunt, nunquam fuisse repertum, quinimo apud hos inuentum idem planè esse cum nostro, atque nihil ab isto communiter recepto, differre. Rex enim Turcarum singulis annis à Seriph Mechæ, atque Medinę domino binas, & plures etiam opobalsami libras dono missas accipit, perpetuoque, postquam Aegypto imperauit, ab ipso opobalsamum recepit. Quod sanè idem planè est cũ eo, quo omnes Aegyptij, Arabes, Syri, atque alij utuntur. ALPIN. Verum dicis; Nam ego certo scio idem esse opobalsamum uulgo receptum cum eo, quod apud multos dominos Turcas Consulesque Venetos habetur, quibus à prędecto Aegypti: ac alijs nobilibus Turcis dono datum fuit, idemque cum eo, quod apud Serenissimum Franciscum Medicem Ducem Florentię à Turcarum Rege olim ei dono datum, hodie conspicitur. quod cũ meo etiam opobalsamo ex Aegypto, ad prędictum Serenis. Ducem anno superiori misso, rectè ab ipso comparatum, idem planè esse, certum est. Quamobrem omnes; qui negant uulgo receptum verum esse, si ipsum cum opobalsamo comparent, quod apud multos

tos extat, Venetos, olim huius loci Consules Clarissimos, atque apud alios plures, qui olim hæc loca peragrarunt, & opobalsamū à nonnullis Dominis Turcis acceptum illuc comportarunt, probè an ipsum verum sit, cognoscent. ABDEL. Multum tamen Auicenam admiror, qui dixerit, à gossypio, hunc succum aqua ablui posse, cum tamen superius dixerit, ipsum in aquam instillatum coagulari ac densari: quod cum verum sit, quomodo in gossypio receptum, ac imbibitum, aqua ab ipso ablui poterit? hoc enim fieri non posse cuique patebit. Est demum alterum opobalsamum ex seminibns balsami expressum, cuius etiam inter adulterata nuper recensuimus, quod pro vero succo opobalsami aliquando venditur, quod tamen facile, vt dictum est, ex obscuriore eius odore, amarioreque sapore à vero diuersum ab his esse comprehenditur. Ac de opobalsamo hæc à nobis dicta sufficiant. Restat modo, vt de balsami fructibus, & virgis loquamur, quando multi quoque non desint, qui contendant verum neque carpobalsamum, neque xilobalsamum esse.

Veri carpobalsami, & xilobalsami cognitio, & consideratio. Cap. VI.

ALPINVS.

HACTENVS balsami plantæ, atq; ab ea educti succi ambiguitates omnes vir doctissime dissoluisti, veritatemque ita claram effecisti, vt de arbore, ac succo nostri amplius contendere non debeāt, sed ipsum potius agnoscere, atque in vsum medicinæ restituere, quod quidem facientes summa laude digni erunt, tantum auxilium in vsum reuocantes, atque recipientes. Cum nemo nostrum dubitet amplius veri opobalsami ex Aegypto, & Syria in Italiam cōportari, quod facile à nuper adductis notis ibi an syncerum sit, cognoscetur. Restat modo, vt de eiusdem plantæ fructibus, & virgis, quod apud nostros dubij superst ab illorum animis euellas. Quando vulgaria semina, pro vulgari falso carpobalsamo à multis recepta, quorum ad nos singulis annis multa copia aduehitur, verum esse antiquorum carpobalsamum me iudice etiam affirmandum sit. Animaduertendum tamen est, duplex genus carpobalsami circunferri &

ri & vtrumque pro balsami seminibus apud nonnullos recipi, quorum vnum semen est terebinthi magnitudine, atque ferè etiã forma, rotundumque & oblongum, ouo simile, in extremis acutum, flauum, folliculo nigro rubescente vndique contectum; Hocque verum est antiquorum carpobalsamum. Alterum vero pseudocarpobalsamum huic admodum magnitudine, colore, figuraq; est simile; differt tamen à vero, quia ipso est oblongius, ex medietate tantum folliculo contectum est, nam illud extremum, quod suo pediculo appensum est, folliculo caret, minimeque eo totum contegitur, sed tantum ad eius vsque medietatem, de hoc uero, quod falsò pro balsami semine me iudice recipitur, non loquimur. quãquam odoratum sit, atque aromaticum. Illudque fortasse esset, quod olim Dioscoridis tempore ex Petra oppido Arabię pro carpobalsamo asportabatur, & quo uerum carpobalsamum adulterabatur, si piperis saporem præseferret. De altero uero ab hoc prędictis notis discrepante, quod præsertim à falso differt, quia totum folliculo suo contectum est, quando falsi, ut iam dictum est, tãtum medietas folliculo contecta appareat, a nobis sermo habẽdus est. Audio nunc Venetijs omnes pharmacopolas consilio excellentissimi collegij medicorum in componenda theriaca, atque mitridatio, pro ueris balsami fructibus Iuniperi fructus substituere. quod quanta dignum reprehensione sit, ac in quanto illi uersentur errore, uobis doctissimis uiris nunquam latuit. Et utinam nunc perspectis rationibus ijdem non permittant sine his tanto artis cum dedecore (quando hæc omnia non sit difficile apud eos reperiri) Theriacam atque alia medicamenta amplius parari; sed uereor, ne magis in antiquis erroribus persistere, quàm rei ueritatem amplecti uelint. A B D E L. Quid? etiam ne fructus balsami, quorũ in Italiam; aliaque loca hinc copia multa aduecta, illis non deest, negant ueros esse, atque pro eis in componenda theriaca alijsque medicamentis baccas Iuniperi substituunt? quid de te audio? pudet me tantorum medicorum, qui hos hactenus ueros fructus neglexerint, minimeque his utantur. Sed quibus rationibus adducti, negant ista semina meritò ex te pro uero antiquorum carpobalsamo recepta, ueros esse fructus balsami. An non ipsorum magnitudo, color & forma ad eos recognoscendos satis illis erunt? Theophrastus dixit: illos esse similes therebinthi fructibus magnitudine, figura ac colore. Et clarius Serapio ex Dioscoridis mente

hunc

hunc in modo eos descripsit: Et granum quidem ipsius, quod no »
minatur carpobalsamum, est granum rotundum ad longitudinem »
aliquantulum tendens ad acuitatem in ambobus capitibus, in me »
dio uero grossius. Cuius color tendit ad rubicunditatem, & est »
plenum, graue, mordēs linguam mordicatione aliqua non multa, »
& quando frangitur interius habet humiditatem similem melli, & »
eius odor est bonus. At Dioscorides addidit hoc semen redolere »
opobalsamum. Certè, ut uerum fatear, fructus balsami ab Italis
tuis medicis, atque pharmacopeis neglecti, tum Serapionis descri
ptioni omnino respondere cognoscuntur, tum etiā notis à Theo-
phrasto allatis, quando hi colore, figura, atque magnitudine uere
fructibus terebinthi proximi spectentur. Serapio uero eos multo
diligentius ac exquisitius declarauit, qui ipsos grana esse rotunda
statuit, oblonga, extremis acutis, & medio crassiore, ad coloremq;
subrubrum tendentia, grauia plenaque esse, ac modice gustum
mordentia, quæ intus substantiam melli similem habent. Ex qui-
bus notis vulgare carpobalsamum uerum omnino esse certissime
ostenditur, sed quamobrem isti negant hos, ueros balsami esse fru
ctus, scilicet carpobalsamum antiquorum? ALPIN. Omnes
uno ore prædicant prædicta semina non una, at omnibus carere
prædictis notis, quibus ea prædita esse Dioscorides omnium anti
quorum in plantarum descriptione facile primus, memoriæ olim
prodiderat, hisque speciatim verbis. Quare eligatur flauum, ple- »
num, grande, ponderosum, mordens gustū, feruens in ore modice, »
opobalsamum olens. Dicunt itaque istæc semina à vobis pro car- »
pobalsamo monstrata, non flaua, vt Dioscor. docuit, sed nigra sub-
rubescentia spectari, vacuaque non plena esse, leuia & non grauia,
parua & non magna, neque gustum aliquo pacto mordere, neque
opobalsamum olere. Hisque rationibus negant illa semina verum
carpobalsamum antiquorum esse, sed potius ea, quæ olim ex Pe-
tra oppido Arabiæ aduecta, verum carpobalsamū adulterari Dio-
scorides animaduertit, quod ipse hisce verbis docuit, dicēs: Adul-
teratur semine hyperico simili, quod à Petra oppido defertur, sed »
coarguitur magnitudine, inanitate, virium ignauia, saporc piperis. »
Idemque ferè Plinius testatum reliquit: atque hęc sunt aduersus »
balsami vulgares fructus à quampluribus Italiæ, aliarumque natio
num medicis, & pharmacopeis disputata. ABDACH. Ex his
duobus alterum uerum esse arbitror, vel illos scilicet viros à te re-

citatas

citatas carpobalsami notas nunquam probè cognouisse, aut nunquam hos fructus, vel semina, quæ præ oculis omnes hi pharmacopolæ quotidie habent, inspexisse, quod si illi hæc aliquando inspexissent, ac rectè obseruassent, proculdubio fieri non potuisset, vt ex omnibus notis ipsos non agnouissent, veros esse balsami fructus, quando non solum falsum sit ipsos omnibus notis à Dioscor. traditis carere, sed ne vnam quidem illis deesse. Nam istæc semina sunt humiditate melli simili plena, quorum si multa fracta intus ij inspexissent, nisi cæci omnino fuissent, fieri nullo modo poterat vt non id animaduertissent. Cernuntur etiam longe hyperici seminibus maiora, sunt grauia, cum aliqua mordicatione, atque opobalsami odoris fragrantia, quorum saporem; atque odorem unusquisque gustu, ac olfactu minime destituto, poterit cognoscere. Nemo mea quidem sententia erit, qui prius opobalsamum olfecerit, ac gustauerit, mox ista fracta semina olfaciendo & gustando, in ipsis eundem saporem, atque odorem opobalsami apertissime non cognoscat. ABDEL. Verissima prædicas, neque indigna, vt ab illis medicis audirentur, ac animaduerterentur. Nam hæc semina vulgaria à nobis pro carpobalsamo recepta, eadem esse, quæ in multis Arabiæ Fœlicis locis supra balsami frutices colliguntur, omnes, qui illa loca peragrarunt, vere testantur: neque vllis unquam alijs Aegyptij pharmacopæi pro balsami fructibus ad componenda medicamenta usi fuere. Neque aliorum Aegyptiorum memoria constat, vnquam ex Petra oppido, quod nunc Mecha dicitur, alios, quàm hos fructus pro carpobalsamo ad nos delatos fuisse. Neque Galenus existimat homines in eorum seminum cognitione hallucinari, ac decipi posse, quando in libro de Antid. dixerit, carpobalsamum non posse adulterari, idque merito, cum minime fieri posse videatur, vt aliquis, qui vera balsami semina semel tantum viderit, posset ab alijs decipi; sed concedatur posse adulterari, tamen cognosceretur id saltem, vt Dioscor. docuerat, inanitate, paruitate, & sapore piperis. Verum non possum non vehementer illos medicos admirari, dicentes, notas à Dioscoride nobis carpobalsami eo traditas fuisse, vt ista semina ab alijs distinguerẽtur, quando ipse illas notas non ob id tradiderit, sed potius, vt ijs homines perdocti selligerent ex seminibus balsami, ea, quæ flaua existunt, plena, maiora, grauia, sapore, atque odore opobalsami prædita, quoniam hæc cæteris

meliora

meliora existunt. Quis ignorat, agricolas etiam ipsos aliqua semina ementes, siue triticum sit, siue hordeum, seligere plena, magna, ponderosa, optimi saporis, atque odoris, abijcereque inania, parua, leuia? Quamobrem istud? quia hæc inutilia, illa optima existunt. ALPIN. Dicunt, flauum colorem, quo vera semina balsami spectari Dioscor. tradidit, in istis seminibus non conspici, cum ipsa subrubra potius, & nigrescentia cernantur. ABDEL. Rectè dicunt, sed hinc conijcitur, ipsos minime esse in horum seminum obseruatione exercitatos, seduloque nunquam ea inspexisse, quoniam si sæpe multa sedulo, varijsque modis obseruassent, proculdubio duplici colore referta esse cognouissent, quippè nigro rubescente, suis folliculis vestita, hisque spoliata, ac nudata, flauo. Ex qua obseruatione, nec Dioscoridem, docentem illud semen flauum esse, nec Theophrastum cum Serapione subrubrum nigrescens, falsum prodidisse, patet. Quando hi semen vestitum suo folliculo, quod nigrum subrubescens cernitur: & Dioscor. folliculo spoliatum, quod flauum est, intellexerint. Hæcque à nobis de carpobalsamo dicta sufficiant. De xilobalsamo vero non puto à nobis multa esse dicenda, quando nõ ita omnibus, vt carpobalsamum, ignotum videatur. esse illas virgas communiter ab omnibus pharmacopæis pro carpobalsamo receptas, etsi ijs tamen non vtantur, argumentum erit certissimum, ipsas redolere odorem opobalsami, & carpobalsami, eundemque gustui saporem etiam preseferre. Optimæ autem existunt, sarmentosæ, tenues, fuluæ, & recenter excisæ, odorem opobalsami manifestissimum spirantes. Quem odorem eximium spirare a Theophrasto ac Serapione proditum est. His vero recentibus pharmacopæi vti debent, cum paruo etiam tempore omni odore ac sapore destituantur; tanta est enim illius humidæ substantiæ, in qua odor, saporque fundantur, tenuitas, vt cito exoluatur, simulque cum ea sapor, atque odor euanescat. ALPIN. Fascem recentissimarum virgarum Dominicus à Rege noster pharmacopola ab amico suo Turca, apud oppidum Sues, illuc Mecha aduectum habuit, qui multum opobalsami odorem spirabat, qui tamen paucis mensibus ferè omnino exolutus est. Multas virgas recentes habui, quæ apud me adhuc asseruantur; quas comparatas cum ijs, quæ apud Venetos pharmacopolas sunt, easdem vtique esse sine dubio cognoscitur, quæ si recentes conseruarentur, ueritas

hęc omnibus esset manifestissima, ita ualidus, ac manifestus in ijs odor opobalsami perciperetur, ex quo omne dubium ex ipsorum animis sponte excidisset. ABDEL. Tibi sufficiat, hæc de balsami planta, succo, fructibus, virgis, ex nobis audiuisse, atque didicisse, veramque hanc huius plantæ ichonem, nunc Alpine spectare poteris, atque ex dictis ipsam recognoscere. Sed absoluto de ijs sermone, cum iam Sol supra orizontem multum ascenderit, aeremque inflammare cœperit, satius erit nos hinc abire, & in vrbem redire, priusquam augeatur caloris æstus. ALPIN. Recte suades, abeamus, vobisque, quod tantum hactenus susceperitis laborē, multas gratias refero, meq; vt pro vestra humanitate ametis, quemadmodum facitis, etiam, atque etiam rogo. valete. ABDEL. Atq; tu interim vale. mentoq; nos tui esse studiosissimos, teq; multum, atq; multum obseruare.

BALSAMVM.

Cur Petri Bellonij obseruationes in Aegypto circa balsami plantam factæ hic adnotatæ sint. Cap. VII.

CVM hisce diebus librum olim in Aegypto a me de balsamo conscriptum in publicum emissurus essem, Ecce in manus meas perueniunt doctissimæ itinerarię obseruationes a Petro Bellonio Cenomano, uiro tum in alijs, tum in plantarum materia doctissimo, ante annos ab hinc quadraginta litteris traditæ, atque hoc tantum anno in lucem editæ. In quibus cum balsami nonnullarum plantarum olim in Aegypto uiuentium diligentissimam obseruationem ab eo rectissimè exaratam, ac descriptam legerim, optimum fore putaui, si eã sub fine huius libelli adijcerem, Siquidem speraui ex tanti uiri in plantarum materia exercitatissimi lectione, ea, quæ dicta sunt à nobis, ac litteris de balsami historia mandata, posse haud parum animos legentium confirmare, quod is omnia ferè complexus sit, quæ in meo libello leguntur. Hæcque, priusquam balsami obseruationem Bellonij hic adiecissem, præfari libuit; ne ex abrupto hic ea inserta candido lectori uiderentur.

Aegyptij balsami obseruatio ex Petro Bellonio in libro II. itinerariarum obseruationum, capite XXXIX. collecta. Cap. VIII.

IN quodam pago spectatum iuimus hortum balsami fruticibus consitum, qui à Cayro longius haud abest, quam Lendit à Lutetia. Quoniam porro balsami planta admodum celebris, preciosa, raraque est; hic scribere libuit quidquid ad eius historiam pertinere arbitrati sumus. Quosdam esse scimus, qui Matareæ Balsamum ex Iudæa delatum esse putent: rem autem haud ita se habere, postea demonstrabimus. In magno quodam horto sunt, sed angusto loco muris concluse, quos extructos fuisse aiunt, postquam Turca Aegyptum Sultano ademit: Bacha autè à Turcarum Imperatore huic regioni

ni præfectum, ea arbusta digna existimasse, quæ peculiari loco concluderentur. Cum istic essemus, nouem, aut decẽ duntaxat frutices eius aderant, qui nullum liquorem præbebant. Inter notas à veteribus proditas, quibus balsamum dignosci possit, una est, vt perpetuo uireat: illud tamen in Materea, apud Cayrum, pauca admodum folia Septembri mense habebat: quod nobis insolens visum est. Nam reliquæ arbores, quæ hyeme virere solent, folia solum nouo vere abijciunt, cum videlicet noua germina produxerunt: solentque autumno magis virere, quàm nouo vere. At reliquæ, quæ folia abijciunt, id sub hyemem facere solent, vt æstate noua adquirant. Ideoque nobis præter naturam videbatur, balsamum folia abijcere, vt hyeme noua germina produceret: nobis enim id obseruantibus, quæcumque habuit folia, recens nata erãt. Eius iustam magnitudinem tradere nequimus; nam quotquot eius frutices in horto aderant, stipitem solum habebant pedis longitudine, & pollicari crassitie, tenuibus ramulis præditum, raris foliis obsitis. Vbicunque autem tandem nascantur, duorum aut triũ cubitorum altitudinem non superãt; & pedali altitudine cum sint, in multos graciles ramulos anserinæ pennę caule haud crassiores finduntur. Balsami frutices Matareæ iam recens putati fuerant, sic vt soli stipites supereſſent, qui ramulorum rudimenta producebant. Eiusdem etenim est balsamum cum vite naturæ, quam singulis annis putare necesse est, alioqui degenerat. Noua illa balsami germina sub rubente cortice erãt tecta, foliaque viridia habebant, lentiscinorum foliorum modo formata, hoc utrinque in neruo nata, ut in rosarum, vel fraxini, vel iuglandis solijs videre est, ciceris tamen foliorum magnitudinem non excedebant, sicque cõstructa erat eorum series, ut postremum foliolum extimam alam occupans, imparem numerum efficeret: nam totius alæ foliolis numeratis, terna, quina, aut septena inueniuntur, septenarium certe numerum superare uix animaduertimus: extremum autem foliolum reliquis maius est, facto etenim ab illo progressũ, reliqua sensim minutiora fiunt, vt in rutæ solijs. Plinius in eius historia Theophrastum per omnia sequutus est, quemadmodũ etiam Dioscorides, eiusque vestigijs insistentes, balsami folia rutæ solijs comparaunt: quod veritati consonum esse deprehendimus. Quoniam autem primum in Matarea illud exacte non obseruaueramus, denuo illud spectatum iuimus, eiusque ramulum nacti, ipsum, atque illius.

illius folia deguſtauimus, quæ facultatis non nihil adſtrictoriæ eſſe comperimus, pinguiſque aliquantulum ſaporis, atque aromatici, ramulorum autem cortex his odoratior eſt. Gemino cortice præditi ſunt ramuli, extimo foris ſubrubente, qui ut membrana intimum viridem operit. Is guſtatus inter Thus, & Terebinthi folium ſapit, ſatureiæ ſylueſtri ſapore ſimili admodum grato, atque digitis tritus cardamomum olet: ipſum lignũ candicat, odoriſque & ſaporis expers eſt, non ſecus atque aliud inutile lignum. Ipſius virgæ rectæ ſunt & graciles, rariſque foliorum alis ſparſim & confuſo ordine naſcentibus obſeptę, quæ (vt diximus) ternis, quinis, aut ſeptenis foliolis cõſtant. Variæ ſunt auctorum, qui de balſamo ſcripſerunt opiniones: & niſi noſipſi plantam conſpexiſſemus, nihil poſt illos de eo ſcribere auſi fuiſſemus: atque in eam ferè opinionem inclinaremus, illud Hierico planis nunquam cultum fuiſſe. Quia autem ipſum fruticem vidimus, diligenterque obſeruauimus, de eo, tanquam de re quæ diligenti obſeruatione digna, diſſerere libuit. Experientia autem didicimus, lignum illud vulgo xilobalſamum nuncupatum, quod ex Fœlici Arabia delatum à mercatoribus venditur, cum Aegyptio quod in Matarea colitur, conuenire: nam deſiccatum noſtrum balſami ramum cum eo, quod in officinis venale reperitur contulimus, atque omnibus notis reſpondere, deprehendimus: eſtque ex duobus alterum neceſſarium, aut xilobalſamum & carpobalſamum, quale in officinis venditur, adulterinum eſſe, aut illud Aegyptium, quod colitur in Matareæ horto, legitimumque balſamum eſſe cenſetur Nam cum in omnibus conueniant, certique ſimus idem eſſe, aſſerimus, & concludimus id, quod hoc nomine uenale reperitur, ſimile ei eſſe, quod ab omni antiquitate in uſu fuit. Balſamum nunc temporis in ſola Aegypto colitur apud Cayrum. Et licet Theophraſtus in ea opinione ſit, id ſylueſtre & ſponte naſci non inueniri: aſſerere tamen audemus, ab omni æuo in fœlici Arabia fuiſſe, atque etiam nunc naſci, cuius lignum, & fructus etiam olim ad nos perlata fuerint cum alijs Arabiæ mercibus. Atque demonſtrare uolumus ea non minus cognita fuiſſe mercatoribus, quàm reliqua aromata, vt ex medicamentorum, quibus perpetuò inijci ſolita ſunt, cõpoſitionibus apparet. An non Mithridates in ſuũ medicamentũ intulit? An non in officinis uenalia reperiebãtur? Id ex ſola Dioſc. auctoritate probari poteſt, qui in ſua ętate carpobalſamum

mũ adulterari cõqueritur. Carpobalſamũ (inquit) adulteratur ſemine hyperico ſimili, quod à Petra oppido defertur per Petrã oppidũ Mecã intelligimus, atq; de xilobalſamo: è ligni genere, quod xilobalſamũ vocant, probatur recens, ſarmento tenui, fuluũ odoratũ, quadatenus opobalſamum ſpirans. Ex his liquido apparet vulgaris vſus inter reliqua aromata fuiſſe. Sed & ex Diodori Siculi vetuſtiſsimi ſcriptoris Arabiæ fęlicis opes enumerãtis, uerbis, manifeſto liquet. Maritimis enim locis balſamum producere ait. Cultum igitur id eſse non intelligit, ſed ſponte naſcens. Pauſanias etiã tradit balſamum Arabiæ fruticem eſse. Plerique tamen auctores de balſamo agentes, inter ſe non conueniunt. Nam Strabo prodit in Syria naſci apud lacum Genezareth, inter montem Libanũ & Antilibanum. Reliqui volunt ſolam Iudęam regionem id producere, eiuſque ramos oſseo cultro, aut uitro duntaxat vulnerandos eſse ad liquorem eliciendum, alioqui ſi ferro cędantur, ſtatim emori, Cornelius Tacitus ſcribit, ferro iuxta adpoſito, metu exhorreſcere, idcirco alijs quàm ferreis inſtrumentis uulnerandum; ſi liquorem elicere quis cupiat. Percontantes a mercatoribus Cayri de balſamo, cum noſtrum ramulum conferremus, nobis affirmarunt, quidquid xilobalſami, uel carpobalſami unquam uendidiſſent, id omne ex Meca cum alijs aromatibus accepiſse; atque meminiſse ſuo tempore balſami frutices, qui nunc in Matarea coluntur, ex Arabia fœlici delatos eſse, magnis ſumptibus Sultani. Quoniam uero id nobis tam multi affirmarunt, exiſtimauimus ſine ullo ſcrupulo aut diſsimulatione nobis licere id ſcribere.

Laus Deo Opt. Max.

FINIS.

INDEX
EORVM OMNIVM,
QVAE IN TOTO OPERE CONTINENTVR.

Aduertant lectores, numerum foliorum, 37, 38, 39, 40, typographi incuria esse duplicatum. Proinde primos in indice littera K adnotauimus, Cum sint folij eadem littera signati, numeri.

Abdellaui plantæ atque fructuũ descriptio. f. 45. a
Abdellaui melonis ichõ. fol. 46. a
Abissina Cassia quæ, & eius vsus. fol. 2. b
Abrus descriptio. fol. 31. b
Abrus seu phaseoli rubri ichon. fol. 32. a
Absus herba. fol. 37. a
Acatia quibus in locis proueniat. fol. 4. a
Acatiæ arboris descriptio. fol. 4. a
Acatiæ arborum differentiæ. fol. 4. b
Acatiæ succus. fol. 4. b
Acatiæ Ichon. fol. 6. b
Acatiæ succi usus apud Aegyptios. fol. 5. b
Acatiæ succi loco, quem succum Itali parent. fol. 4. b
Acatiæ maris & fœminæ descriptio. fol. 4. b
Acatiæ quando flores edat. fol. 4. b
Acatiam esse arborem fœcundissimam. fol. 4. b
Acatia fert gummam, quam Arabicam medici vocant. fol. 5. a
Acatiæ, quæ species in Zacyntho Insula proueniat. fol. 53. b
acatiç Zacynthinç descriptio. fo. 54. a
acetosæ Zacynthinæ descriptio. fol. 53. b
achaouan descriptio. fol. 46. b atque usus ad medicinam. fol. 46. b
achaouan Ichon. fol. 46. b
achaouan abiat, seu artemisiæ albæ descriptio. fol. 37. a. K
achaouam abiat, Cineraria, Iacobæa marina idem. fol. 37. a. K
achaouam abiat, uires & usus. fol. 37. a. K
achaoam Abiat Ichon. fol. 37. b. K
ad alui fluxiones acatiæ usus. fol. 5. b
ad anum, vterumque foras prolabentem acatiæ utilitas. fol. 5. b
ad articulos roborandos acatiæ vsus. fol. 5. b
ad augendam Venerem electuarium. fol. 51. b
ad pectoris pulmonumque morbos semina urticæ conferre. fol. 51. b
ad cutis infectiones nigellæ utilitas. fol. 51. b
ad mulieres, quæ non purgantur nigellæ vsus. fol. 51. b
ad cutis infectionem ualere semina urtice. fol. 51. b
ad febres omnesque calidos affectus

aquæ anguriarum el maoui utilis. fol.45.a
ad neruos siccatos, & scirrhosos tumores sesami usus. fol.37.b
ad podagricos acatiæ usus. fol.5.b
ad venum calidos morbos chatè usus utilis. fol.44.b
ad somnum conciliandum Solani somniferi usus. fol.51.b.& 52.a
ad uteri fluxum confert acatia.fol.5.b
ad sanguinis sputum confert acatia. fol.5.b
ad uteri duritiem Mũmia. fol.38.a K
ad ulcera cancerosa Cinerem seminum vrticæ conferre. fol.51.b
aegyptiarum plantarum vtilitas ad medicinam. fol.1.a
aegyptios per cassiarũ loca mane odoris gratia obambulare. fol.1.b
aegiptij cassiæ pulpa ad quos morbos vtantur. fol.2.b
aegyptij cassijs non utuntur ante quartum mensem. fol.2.b
aegyptios mel carnub ex siliquis expressum in vsum habere. fol.3.b
aegyptij quæ condiunt melle carnute. fol.3.b
aegyptij succum ex acatia quomodo parẽt, & eo ad quæ utãtur.fol.4.b
aegyptus acatia excepta alijs arboribus gummas ferentibus caret. fol.5.a
aegypti locus, qui olim balsamum aluit. fol.62.b
aegyptum & Iudeam solum balsamũ non habuisse sed multa alia loca. fol.65.a
aegyptum nunquam balsamo patrium ac natiuum fuisse. fol.65.a
aegyptij seminibus melonis, qui dicitur Abdellaui tantum utuntur. fol.45.à
aiugæ descriptio ex Dioscoride Kellù an conueniat. fol.49.b
agiahadalid arboris descriptio. fol.16.a
agiahalid foliorum usus. fol.16.a
agiahalid an lycium. fol.16.a
agiahalid Ichon. fol.16.b
albedine opobalsami in aqua stillati propriam esse. fol.71.b
alexandria Aegypti Cappares producit. fol.51.b
amatum Lusitanum & Nicolaum Manardum planè balsami plantã perijsse affirmare. fol.64.a
amaracum syluestrem esse marum creticum. fol.56.b
antiquos scriptores de balsamo fuisse omnes inter se opinione differentes. fol.68.b
antiquis scriptoribus de balsamo planè non esse fidendum. fol.68.b
antiquos scriptores fuisse in causa, vt nostri non credant, opobalsamo, carpobalsamo, & xilobalsamo ex Arabia delatis. fol.68.b
antiquorum de balsamo diuersitatem signum esse eorũ ignorãtiæ.fol.69.a
antiquos de balsamo multa ex auditu litteris tradidisse. fol.69.a
antiquos non uidisse opobalsamum, esse dubitandum. fol.74.b
antiquos deceptos, dum crederent balsamum olim tantum Aegypto, atque Iudeæ fuisse cõcessum.fol.69.a
andreas Matthæolus in acatiæ cognitione deceptus. fol.5.a
anguriæ aquosæ. fol.45.a
anguriarũ, elmaoui aquæ facultas, atque, usus. fol.45.a
anthyllidis speciem Kellũ esse. fol.49.b
anguryis omnes Aegyptij libenter ueseuntur. fol.45.a
apocynũ uerũ nasci ĩ Italia. fol.53.a
aquæ ex cucumeribus chatè distillatæ utilitas. fol.44.b

aquæ

aquæ ab angurijs destillatæ vtilitas. fol.45.a
aqua anguriarum quos morbos iuuat. fol.45.a
aqua anguriarum diuretica. fol.45.a
aqua machalef. fol.25.a
aquę calaf facultas, ac usus. fol.25.a
aqua fontis, quo olim usa fuit Beatissima Virgo, Balsamum ali, seu irrigari, atque eius miræ facultates. fol.69.b
aquæ fontis Mattharęæ, quæ uirtutes ab Aegyptijs tributę sint. fol.69.b
arabum uita, atque mores. fol.21.b
arabes lucri causa cæperunt balsami arbores colere, & quando. fol.64.b
arabiam fœlicem balsami feracem. fol.66.a
arabiam fœlicem perpetuo fuisse locum proprium Balsami. fol.20.a
arabiam fœlicem perpetuo Balsamum habuisse. fol.79.b
arabiam fęlicem innumeras balsami plantas nunc alere. fol.64.b
arabes omnes ad componenda medicamenta, opobalsamo, carpobalsamo, xilobalsamoque vulgari ac venali, uti. fol.67.a
arbores balsami quæ in Aegypto alun tur, ad quam magnitudinem crescant. fol.69.b
arbores balsami in Arabia uiuentes qua magnitudine spectentur, seu crescant. fol.69.b
arbores balsami multos in Arabia uiuere. fol.63.a
arborem balsami esse fruticosam, & sarmentosam. fol.70.a
arboris balsami Aegyptij, & Indi differentiæ. fol.71.b
arbor elhanne tamarendi est ligustrũ Aegyptium. fol.18.b
archenda puluis, quid atque eius usus fol.19.a
arbor ab Aegyptijs Sant uocata est uera acatia. fol.4.b
arbor palmæ Dachei uocatur. fol. 11.a
arbores Carub in multis Italiæ locis uiuere. fol.3.b
artemisia alba. fol.37.a.k
aspalatum Cretæ nasci. fol.57.a
aspalati Cretensis descriptio. fol. 57.a
asperam Smilacem duas radicum differentias habere. fol.55.a
atle est tamariscus. fol.14.a
auctor cur de balsamo librum ante alios libros imprimi curauerit. fol. 61.b

B

Bahobab fol. 26. b atque eius usus. fol.27.a
Bahobab est fructus Aethiopis iucundissimus. fol.27.a
Bohobab ichon. fol.27.b
Bahobab fructus ichone. fol.28.a
Balsami plantas Fælicem Arabiam perpetuo aluisse. fol.67.a
Balsami plures plantas Bedrunia Arabiæ, locus nunc alit. fol.63.b
Balsami inumeras plantas Bedruniæ locum Arabiæ arenosum miraculo Mahometis alere Aegyptij illius aseclę, putant. fol.63.b
Balsami inumeras plantas sponte natas in Arabiæ locis uiuere, multorum testimonio constare. fol.63.b
Balsami plãtas quando Cayri exarue rint. fol.63.b
Balsamum qui negant hoc tempore reperiri. fol.63.b
Balsami plantam cur omnibus in locis perijsse multi affirment. fol.64.a
Balsami plantam Sabam Reginam primo Regi Solomoni dono tulisse. fol.20.b

Balsami plantæ, quas Aegyptus aluit, unde uenerint. fol. 20.o
Balsami plantas multas ex Arabia in Aegypto insertas. fol. 20.b
Balsam i feracem fuisse Arabiam fœlicem. fol. 21.a
Balsami plantis quibus rationibus, omnia loca nunc carere suadeatur. fol. 64.b
Balsami plantæ multæ ex arabia aduectæ quando in Aegypto fuerint insertæ. fol. 64.b
Balsami plantam nunc in Aegypto non uiuere. fol. 20.a
balsami planta perpetuo in Arabia uiuit. fol. 20.a
balsami solum proprium Aegyptum uel Iudeam nunquàm fuisse. fol. 20.a
balsamum Antiquos recte nouisse est dubium. fol. 20.a
Balsamum in Arabia nasci ex Pausania, & Strabone. fol. 21.a
Balsami ex Constantino Africano descriptio. fol. 68.a
Balsami plantas in monte arenoso Arabiæ fœlicis multas miraculo uiuere peregrini affirmant. fol. 21.b
Balsameta innumera in Arabia spectari. fol. 64.b
Balsami arbores in Arabia à Seripho alicui locari, vt Cayri fit de Cassiis. fol. 64.b
Balsami plantam Romanis Imperatoribus curæ fuisse. fol. 21. a epistolę dedic.
Balsamum quibus rationibus negant verum reperiri. fol. 2.a epist.
Balsamum verum reperiri. fo. 2.b. epi.
Balsamum nasci in Arabia ex Diodoro sicalo atque multis alijs. fo. 21.a
Balsami plantæ ichon. fol. 77.a
Balsami plantæ in Iudea quomodo propagatæ fuerint. fol. 65.a
Balassan nomen ab Arabibus balsami plantæ primo impositum fuisse. fol. 66.a
Balsamum ex Indijs occidentalibus delatum. fol. 64.a
Balsami planta quibus in locis tantum olim uixerit. fol. 64.a
Balsami plantæ quomodo diu in Aegypto conseruatæ fuerint. fol. 65.b
Balsamum nunc in Arabia fœlici tantum uiuere. fol. 65.b
Balsami plantas in Aegyptum aliunde aduehi. fol. 62.b
Balsami plantæ quo pacto in Aegypto longo tempore sint propagatæ. fol. 62.b
Balsami plantas è Meccha omnes in Aegyptum uenisse. fol. 62.b
Balsami plantis Aegyptium solum proprium nunquam fuisse. fol. 63.a
Balsamum Iudeæ atque Aegypti plãtam fuisse peregrinam quæ suadeant. fol. 65.b
Balsamum semper tum in Aegypto tum in Iudea in viridarijs uixisse, & non alibi. fol. 65.b
Balsamum non in Aegyptum ex Iudea sed ex Arabia fœlici uenisse. fol. 65.a
Balsami plantas nasci in Arabia qui ex scriptoribus, prodiderint. fol. 65.a
Balsami plantas Arabes ex syluestribus locis in morbida uiridaria trãsferre. fol. 64.b
Balsami plantam quibus plantis varij scriptores compararint. fo. 69.a
Balsami diuersitas de magnitudine. fol. 69.a
Balsami diuersitas de figura. fol. 69.a
Balsami diuersitas de foliis. fol. 69.b
Balsami plantam fruticem esse. fol. 66.a

Balsami plantæ descriptio. fol.66.a 67.b 22.a
Balsami plantam in Aegypto olim uigentem pro legitimo balsamo. Arabes atque Aegyptios omnes perpetuo habuisse. fol.66.a
Balsami cognitio à quibus petenda. fol.66.a
Balsami arbusti folia non esse (ut Dioscorides ait) alba. fol.67.b
Balsami quot frutices Cayri Belonius olim inspexerit. fol.79.a
Balsamum perpetuo uirere. fol.79.a
Balsami fruticum Cayri inspectorum descriptio. fol.79.a
Balsamum singulis annis putatur. fol.79.a
Balsami plantæ uirgæ. fol.77.a
Balsami fructus Therebinthi fructibus similes. fol.75.b
Balsami ex seminibus nascentis observatio. fol.70.a
Balsami dotes recensentur. fol 1.b epistolæ dedicatoriæ.
Bammiæ descriptio atque usus. fol.38.a k
Bammiæ facultas, & quos morbos curet. fol.38.a k
Bammiæ ichon. fol.38.b k
Ban seu calaf descriptio. fol.25.a
Ban utilitas atque usus. fol.25.a
Ban seu calaf ichon. fol.25.b
Ban aliud seu bon. fol.25.b
Beidelsar descriptio. fol.35.b
Beidelsar planta quid. fol.35.b
Beidelsar usus. fol.35.b
Beidelsar planta lacticinio sa. fo.35.b
Beidelsar lactis facultas. fol.35.b
Beidelsar lactis usus. fol.35.b
Beidelsar ichon. fol.36.a
Beidelsar fructus atque ichon ipsorum. fol.36.b
Bedrunia locus Arabiæ fœlicis qui balsami multas plantas alit. fol.83.b
Bellan dactili maturi. fol.11.a
Bessà Messinor uocatus curasse plantas balsami in Aegypto renouari. fol.64.b
Bon seu ban descriptio. fol.26.a
Bon ichon. fol.26.b
Byssus quid. fol.28.b

C

Caoa quid atque usus. fol.25.b
Caoa decoctum menses imminutos iuuare. fol.26.a
Cappares qui in Aegypto proueniunt fol.51.b
Capparorum usus qui. fol.51.b
Carbones quibus Aegyptus & Arabia utitur, ex Tamarisco parãtur. fol.13.b
Carpobalsamum uerum. fol.75.a
Carpobalsami duplex genus circumferri. fol.75.a
Carpobalsami veri descriptio. f.75.b
Carpobalsami copiam in Italia ex Aegypto conuehi. fol.75.b
Carpobalsami notæ. fol.75.b
Carpobalsamum uenale uerum esse. fol.77.a
Carpobalsami descriptio ex Serapione. fol.76.a
Carpobalsami ueri notæ ex Dioscoride. fol.76.a
Carpobalsamum uenale, quibus rationibus aliqui demonstrent uerum non esse. fol.76.a
Carpobalsamum uenale omnes notas habere, quas legitimo Dioscorides tribuit. fol.76.b
Carpobalsamum ex Galeno non posse adulterari. fol.76.b
Carpobalsami loco quid substituant Veneti pharmacapolæ. fol.75.b
Carpobalsami usus ab Aegyptiis cogniti.

gniti. fol.23.b
Carub uel carnub arboris descriptio. fol.3.b
Carub arbores in multis Italiæ locis uiuere. fol.3.b
Cassiæ arboris descriptio. fol.1.b
Cassiæ arborem nuci esse similem. fol.1.b
Cassiarum fistulæ. fol.2.a
Cassiæ arbores quo tempore florent. fol.2.a
Cassias recentes immaturas Aegyptij condiunt. fol.2.a
Cassiæ Cayri, Alexandriæque nascentes, quales. fol.2.a
Casiæ pelusii nascentes quales. f.2.a
Casiarum quæ cæteris bonitate præstent. fol.2.a
Carnub ichon. fol.4.a
Casias ad nos sæpe uetustate aciças aduehi. fol.2.a
Casiæ optimæ quæ. fol.2.b
Casias immaturas non colligi. fo.2.a
Casiarum recentium usus noxius atque inutilis. fol.2.b
Casiarum usus apud Aegyptios qualis. fol.2.b
Casiarum facultas, atque utilitas. fol.2.b
Casiarum differentiæ. fol.2.a
Casiæ quos morbos sanent. fol.2.b
Casiarum uera ichon. fol.2.b
Cayrus Casias cæteris omnibus præstantiores fert. fol.2.a
Chate Cucumeris ichon. fol.45.a
Chate quid, atque eius usus. fol.44.b
Chate cucumerorum ad uarios morbos usus utiles. fol.44.b
Chate cucumerorũ descriptio. f.44.b
Chamedrios arborea quo in loco proueniat. fol.53.b atque eius descriptio. ibid.
Cineres à quibus parent Aegyptii. fol.49.b
Cineris seminum urticæ usus ad quæ. fol.51.b
Clysterium ex decocto acatiæ usus. fol.5.b
Colocasiam neque florem neque fructum ullum edere. fol.39.a
Colocasia caule, floribus fructibusq; caret. fol.39.a
Colocasiæ radicis usus ad cibum. fol.39.a
Consules Venetos multos uero opobalsamo non carere. fol.74.b
Conceptiones palmarum admirabiles. fol.10.b
Constantinus dixit, balsamum nasci in India. fol.65.a
Coriarij Cayrini succo acatiæ uti ad denigrandas pelles. fol.4.b
Corticum Capparis usus ad medicinam. fol.51.b
Corticum fructuum Mauz usus. fol.32.b
Coriandro herba Aegyptios uesci. fol.52.a
Coriandrũ herbam uirentem esitatam nihil mali facere. fol.52.a
Coriandri herbæ ad cibum apud Aegyptios usus. fol.52.b
Coriandri seminum usus. fol.52.b
Coriandrorum usu neminem læsum. fol.52.a
Coriandri facultatem esse calidam. fol.52.a
Coriandrum homini uenenum falsum. fol 52.a
Cucumerorum chatè usus apud Aegyptios qualis. fol.44.b
Cucumeres chatè quos morbos iuuet. fol.44.b
Culcas siue colocassiæ descriptio. fol.39.a
Culcassiæ radicum usum conferre ad uenerem. fol.39.a
Colocassiæ uerè Ichon. fol.39.b

Cur

Cur noſtri in cognitione balſami decepti ſint, atque à quibus. fol.69.a
Cyperi rotundi deſcriptio. fol.43.b
Cyperi radicum facultas atque uſus. fol.43.b
Cyperi rotundæ radices, quos morbos iuuent. fol.43.b
Cyperi in Aegypto prouentus. fol. 43.b
Cyperi rotundi multam copiam Nilum flumen producere. fol.43.b
Cyperus rotunda ad morbos frigidos utilis. fol.43.b
Cyperi rotundæ ichon. fol.44.a
Cyprum Plinii eſſe liguſtrum & elhanne Aegyptiorum. fol.19.a
Cypri deſcriptio ex Plinio. fol.19.a

D

Dachel uocant Arabes palmam. fol.10.a
Dactilorum differentiæ. fol. 0.a
Dactilorum immaturorum uſus ad medicinam. fol.11.a
Dactilorum maturorum ad medicinam uſus. fol.11.a
Damiata Muſarum fœcunda. fol.32.b
Damiata olim Peluſium. fol.37.b
Damiatæ ciuitatis ſitus. fol.41.a
Decoctum uel infuſum pulpæ tamarindorum ad quos morbos Aegiptij ſequantur. fol.15.a
Decocti el caoa uocati utilitas, & uſus. fol.26.a
Decocti ex muſis utilitas. fol.32.b
Decocti tamarici utilitas atque uſus. fol.13.b
Decocti ex ſiliquis dulcibus parati utilitas & uſus. fol.3.b
Decocti ex ligno tamarici parati utilitas, & uſus. fol.13.b
Dioſcorides cur de balſamo dixerit ipſum panno adhærere. fol.74.a
Dioſcorides etiam balſamum alibi quam in Aegypto & Iudæa viuere affirmare videtur. fol.65.a
Dialogus del Balſamo Cayri conſcriptus. fol.20.a
Diodorus ſiculus balſamum naſci in Arabia ſcripſit. fol.21.a
Dus inuolucrum dactilorum. fol.11.a

E

Electuarium ad augendam uenerem. fol.51.b
Elhanne ſeu tamarendi in quo differat à liguſtro. fol.18.b
Elhanne Aegiptiorum eiuſdem eſſe facultatis cum liguſtro. fol.18.b
Elhanne ex folijs archenda uocata puluis paratur, atque eius uſus. fol. 19.b
Elhanne ſeu liguſtri Aegyptij Ichon. fol.19.b
Emplaſtrum ad tumorem lienis. fol. 51.b
Epythimum. fol.56.b
Epythimi & epythimbræ utilitas. fol. 56.b

F

Faba Aegyptia an culcas ſit. fol. 39.a
Fabæ Aegyptiæ ſeu colocaſſiæ uſus ueneri confert. fol.39.a
Fœnugreci uſus apud Aegyptios. fol. 53.b
Fœcem olei ſeſami maxime pinguefacere. fol.37.b
Ficus Aegyptia, Sycomorus idem. fol.8.b
Ficum Aegyptiam eſſe vaſtiſſimam arborem. fol.8.b
Ficuum Sycomori uſus atque utilitas. fol.9.a

Fiſſu-

Fistularum cassiarum differentiæ atq; præstantia. fol.2.a
Fistulas Cassiarum, non colligi immaturas. fol.2.a
Flores balsami. fol.67.b
Flores Gelsimi Arabici. fol.29.b
Florum calaf utilitas. fol.25.a
Flores cassiarum odorati. fol.1.b
Folia balsami qualia spectentur. fol.67.b 70.a
Folia balsami quomodo foliis rutæ proxima sint dicenda. fol.70.a
Foliorum balsami descriptio. fol.79.a
Foliorum palmarum usus apud Aegyptios. fol.10.b
Folia quarum plantarum folem in Aegypto sequuntur. fol.15.a
Folia Tamarindi solem continue sequi. fol.15.a
Foliorum ligustri comercia. fol.18.b
Franc. Priolus Consul Aegypti. fol.67.a
Fructus bahobab Ichon. fol.28.a
Fructus Mauz facultas & usus. fol.32.b
Fructus Mauz noxij stomacho. fol. 32.b
Fructus Mauz quæ corporibus mala inducant. fol.32.b
Fructuum Mauz seu musæ vtilitas ad tussientes suspirioso sque. fol.32.b
Fructus balsami qui. fol.75.b
Fructuũ balsami copiã multũ ex Aegypto in Italiã asportari. fol.75.b
Fructuum Sebesten vsus ad medicinam. fol.12.a
Fructuum Tamarici usus. fol.13.b

G

Galenum non recte opobalsami vsus videri nouisse. fol.22.b
Gabrielem Faloppium cognouisse asperam smilacem esse salsam parillam. fol.54.b
Gelsimini Arabici Ichon. fol.30.a
Gelsimini Arabici descriptio. f.29.b
Gelsimini florũ usus apud Aegyptios. fol.29.b
Georgius Hemus Consul Aegypti,
Giumez Aegyptiorum est Sycomorus. fol.9.a
Gossipij arborei Ichon. fol.29.a
Gossipium, quo utuntur Aegiptij aliunde aduehunt. fol.28.b
Gossipium arboreum. fol.28.b
Gossipij usus apud Aegyptios. fo.28.b
Gossipij seminum usus. fol.28.b
Graminis crucis descriptio. fol.47.b
Graminis Crucis ad medicinam vsus. fol.47.b
Graminis seminum decoctum secretũ esse ad adiuuanda exanthemata in febribus pestilentibus. fol.47.b
Gramen ad vlcera, vulneraque utile esse. fol.47.b
Graminis radicem sudorem mouere. fol.47.b
Graminis Crucis Ichon. fol.48.a
Graminis decocto mulieres ad variolas morbillos puerorum, atque menstruorum suppressionem. fol.47.b
Græci B litera carent. fol.66.a
Gummam Arabicam esse gummam Arboris acatiæ. fol.5.a
Gummam Arabicam in Aegypto veram colligi ex acatijs. fol.5.a
Gumma acatiæ qualis sit. fol.5.a
Gumma Arabica non tota est vermicularis ac alba. fol.5.a
Gummæ Arabicæ cognitio. fol.5.a
Gummarum copiam quæ ex Alexandria uehitur, esse totam acatiæ. fol.5.a

H

Halybei quadraginta balsami plantas è Mecha Caytum Iussu

su præfacti tulit. fol.66.b
Herniarum multarum per Aegyptum vagantium causæ. fol.45.a
Hiericum Balsamum olim habuisse. fol.64.a
Historia peregrinorum Meccham, & Medinam euntiam. fol.21.a
Horrem Bei dux Carananæ peregrinorum. fol.67.a
Horrem Bei è Mecha multum opobalsami, xilobalsami Carpobalsami Cayrum detulisse. fol.63.a
Hortus balsami fruticibus Consitus ubi. fol.78.b
Hortus balsami in Aegypto descriptio. fol.78.b
Hyosciamus albus qui in Aegypto prouenit. fol.52.a

I

Ichones plantarum Aegyptiarum nullum recte prodidisse. fol.1.a
Incolæ Basiliani montis Libani ibi olim Balsamum uixisse affirmant. fol.65.a
Ioseph, Sabam Arabiæ Reginam Salomoni in Iudæa balsami plantam dono tulisse. fol.65.a
Itineris ex Aegypto in Arabiam fœlicem narratio. fol.21.b
Iustinum de balsamo arbore deceptu. fol.70.a
Iuuentutem conseruare opobalsamum, & quomodo illo utantur. fol.23.b
Iuniperi fructus pro carpobalsamo Venetos pharmacopolas substituere. fol.75.b

K

Kalli geniculatum. fol.49.b
Kalli album. ibidem
kellù seu kalli tertiæ speciei descriptio. fol.49.b
kellù omnes salsas & acres gustui. fol.49.b
kellù, kalli tres species. fol.49.b
kellù plantæ usus ad cineres. fol.49.b
kellù sub qua Anthyllidis specie reponatur. fol.49.b
kellù facultas purgatrix. fol.49.b
kellù seu kalli primi ichon. fol.50.a
kallù secundi ichon. fol.50.b
kellù tertij, quod Aegypti proprium uidetur, ichon. fol.51.a

L

Lablab est phaseoli species. atque eius usus. fol.20.b
Lablab seu phaseoli nigri ichon. fol.30.b
Lactis beidelsar utilitas ad cutis infectiones. fol.35.b
Lactis beidelsar usus. fol.35.b
Lactis beidelsar facultas solutiuæ quę fol.35.b
Lac beidelsar dysenterias facere. fol.35.b
Lapides renum atque uesicæ cur Aegyptijs sint familiares. fol.47.b
Lignum balsami quale. fol.77.a
Ligni balsami usus. fol.24.a
Liguſtrum Aegyptium. fol.18.b
Liguſtri Aegyptij ichon. fol.19.b
Liguſtri foliorum atque florum est usus, apud Aegyptios. fol.19.a
Liguſtri utilitates ex Dioscor. f.19.a
Linimentum ex acatia pro articulis debilitatis. fol.5.b
Loca, quæ balsamum olim aluerint. fol.15.a
Locus Aegypti, ubi Virgo Beatissima multos annos uixit, ac menses. fol.66.b
Lodanum plantam esse plane differentem ab ea quæ hactenus herbarijs fuit cognita. fol.56.b
Lodani plantæ cretensis descriptio. fol.57.a
Lodanum esse cestum fœminã. fol.57.a

Lodanum in quo à cisto fœmina differat. fol. 57.a
Lotus Aegyptius quid. fol. 40.a
Lotum Aegyptium esse nymphæam. fol. 40.a
Lotum in Italiæ locis copiose prouenire, & in quibus. fol. 40.a
Loti mirabiles ad solem conuersiones in Margheræ lacubus obseruari. fol. 40.b
Loti usus ad Cibum apud Aegyptios fol. 40.a
Loti Caules Aegyptij crudos mandunt. fol. 40.a
Licij indi arboris descriptio. fol. 17.a
Lycio uero non uti Aegyptios. fol. 17.a
Lycij, quo utuntur Aegyptij, adulterati notæ. fol. 17.a
Lycium indum, quo in loco Aegypti proueniat. fol. 17.b
Lycij facultas. fol. 17.b
Lycij succi usus. fol. 17.b

M

Mahemetis pseudoprophetæ Turcarum sepulchrum ubi sit. fol. 21.a
Marum Creticum quid. fol. 56. b atque eius descriptio. ibidem
Marum Cretense esse amaracum. fol. 56.b
Mattheolus de Lodano deceptus. fol. 57.a
Matthareę locus in quo Beatissima uirgo multos annos cũ puero eius filio mansit. fol. 66.b
Mattharia est locus Cayri Ciuitatis, in quo erat balsami plãta. fol. 62. a
Matthariæ locum in quo alebatur balsamum, nunc eo carere. fol. 62.b
Mauz seu musæ descriptio. fol. 32.b
Mauz foliorum mira magnitudo. fol. 32.b
Mauz fructus uenerẽ augere. fol. 32.b
Mauz ichon. fol. 33.a
Mecha ciuitas Arabiæ fœlicis. f. 21.a
Mechã opobalsamo abũdare. fo. 66.a
Medina Arabiæ fœlicis ciuitas. fol. 67.a
Melanthij seu nigellæ usus apud Aegiptios. fol. 51.b
Meliloti Aegyptij descriptio. fol. 48.a
Meliloti seminum apud Aegyptios esse usum. fol. 48.b
Melex siliquis dulcibus Carub Aegyptios colligere. fol. 3.b
Melle siliquarum dulcium sacchari loco Aegyptios uti. fol. 3.b
Mellis carnub usus, et utilitas. fol. 3.b
Mel dulcium siliquarum siue carnub quos morbos iuuet. fol. 3.b
Melochiæ descriptio. fol. 39.a.k
Melochia in cibis libri Aegyptijs familiarius. fol. 39.a.k
Melochiæ facultas atque usus fol. 39. a.k
Melochiæ usus quas offensas faciat. fol. 39.a
Melochię semina purgant. fol. 39.a.k
Melochiæ ichon. fol. 39.b.k
Melones Abdellani quid. fol. 44.b
Melonum Abdellani seminum facultas, & utilitas. fol. 45.a
Mercatores Cayri Carpobalsami, & Xilobalsami totum quòd habent ex Arabia conuehere. fol. 8.a
Messir Eunuchus Aegypti prefectus. fol. 66.b
Mucagine, seu mucilagine psyllij Aegyptij ad quos morbos utantur. fol. 51.a
Mucilaginem psyllij conferre ad dyarrhœas biliosas, & dysenterias. fol. 51.a
Mucilaginis seminis gossipij usus. fol. 28.b
Mucilago seminum gossipij quos morbos sanet. fol. 28.b

Mu-

Mulieres Balsamandæ quid molian-
tur. fol.23.b
Mulieres urticæ seminibus utuntur ad
promouendos menses. fol.51.b
Musam esse insitionem Cannæ Sacchа
rinæ supra Colocasiam. fol.8.b
Musæ fructus qui. fol.32.b

N

Nabca fructus apud Turcas esse
in magno pretio. fol.7.a
Nabca bis in anno fructus edunt.
fol.7.a
Nabca, Paliurum, Canorum, idem
esse. fol.7.a
Nabca est paliurus Athenei. fol.7.a
Nabcæ Ichon. fol.8.a
Nigrum opobalsamum an detur.
fol.71.b
Nigella, quæ in Aegypto prouenit.
fo.51.b
Nigellæ semina vermes necare.
fol.51.b
Notæ synceri opobalsami ex Dioscо-
ride atque alijs traditę. fol.73.b
Nux Methel est Stramonium fol.52.a
Nymphææ uel loti Aegyptij usus ad
Medicinam. fol.40.b
Nymphææ vsus ad somnum conci-
liandum. fol.40.b
Nymphææ radicis usus pro secreto ad
gonorrhæã, et ad dysenteriã. f.40.b

O

Obseruatio Petri Bellonij de bal-
samo. fol.78.b
Ocymi Aegyptij descriptio. fol.52.b
Ocymum Aegyptium odoris iucundi-
tate alijs præstare. fol.52.b
Ocymi Aegyptij usus. fol.52.b
Odor opobalsami qualis. fol.68.a
Olei sesami usus ad multas cutis in-
fectiones. fol.38.a
Olei Gelsimini ex floribus usus.
fol.29.b
Oleum Gelsiminum uteri affectibus
multis conferre. fol.29.b
Oleum ex gelsimini floribus quomodo
paretur. fol.29.b
Opobalsami copiam multam in Ara-
bia felici colligi. fol.66.a
Opobalsamum cuidam in Arabia à
seriph locari. fol.21.b
Opobalsami copiam Arabes in multa
Orientis loca comportare lucri
causa. fol.64.b
Opobalsamum ex seminibus balsami
elici. fol.75.a
Opobalsami historia. fol.27.a
Opobalsami notę. f.22.b, 68.a, et 72.a
Opobalsami facultas. fol.22.b
Opobalsamum verum nusquam inue-
niri multi affirmant. fol.70.b &
quamobrem id fiat. ibidem.
Opobalsamum quomodo album multi
prodiderint, spectari. fol.70.b
Opobalsamo quas notas multi tri-
buant. fol.71.a
Opobalsami mutationes ex varijs eius
ætatibus. fol.71.a
Opobalsamum quando tenuissimum
& clarissimum. fol.71.a
Opobalsami notæ. fol.71.a
Opobalsamum Sereniss. Ducis Floren
tiæ uerum esse. fol.74.b
Opobalsamum quomodo ex arbore eli-
ciant, & quando, & quale sit.
fol.68.a
Opobalsamum statim eductum quale.
fol.68.a
Opobalsami descriptio. fol.68.a
Opobalsami varietas ex ætate et alijs.
fol.68.a
Opobalsamum senio confectum quale.
fol.65.a
Opobalsamo quatuor ætates ut anima
li, conuenire. fol.68.b
Opobalsamo etiam Galeni temporibus
adulteratum. fol.72.b
Opobalsamum qu bus adulteretur.

fol.72.b
Opobalsami adulterati cognitio. fol.72.b
Opobalsami olio vitiati cognitio. fol.72.b
Opobalsami synceri cognitio. fol.73.b
Opobalsamũ omne in aqua stillatũ & coagulatum album videri. fol.7 .b
Opobalsami usus apud Aegyptios cogniti. fol.23.a
Opobalsamo Petrum Marianum ex vulnere capitis effatu digno curatum. fol.23.a
Opobalsamum quos morbos speciatim sanet. fol.23.a
Opobalsalmum sterilitatem curat. fol.23.a
Opobalsamo quomodo utantur mulieres ad iuuentutem in facie seruandam. fol.23.b
Oxalis Zacynthina in quo ab Italica differat. fol.53.b

P

Paliuri fructuum descriptio à Serapione. fol.7.b
Paliuri fructuum facultas ex Serapione. fol.7.b
Paliuri vsus. fol.7.b
Paliurum nouit Atheneus ex Agatocle. fol.7.a
Paliuri descriptio ex Agatocle. f.7.a
Paliurus Athenei est Napca Aegyptiorum. fol.7.a
Paliuri Athenei descriptio. fol.7.a
Paliuri Athenei Ichon. fol.8.a
Palmæ descriptio. fol.10.a
Palmę fructuum seu dactilorum differentiæ. fol.10.a
Palmæ Ichon. fol.11.a
Palma quando fructus ferat. fol.10.a
Palmam aere nutriri putant Aegyptij. fol.10.b
Palme usus apud Aegyptios. fo.10.b
Palma breuissimis radicibus constare. fol.10.b
Palmarum mas, & fœmina. fol.10.a
Palmarum conceptiones non fieri radicum contactu. fol.10.b
Palmam fœminam sine mare non concipere, neqs fructus edere. fol.10.a
Palmas fœcundas quomodo Aegyptij efficiant. fol.10.a
Palmæ steriles quæ in Aegypto. fol.10.a
Palmę foliorum vtilitas. fol.10.b
Palmæ caudicis vsus. fol.10.b
Palmæ fructuum utilitas atque usus. fol.10.b
Palmæ partes ad vsum medicinæ. fol.10.b
Partes palmarum, quibus Aegyptij ad medicinæ usum, utãtur. fol.10.b
Papiri descriptio atque vsus. fol.42.b
Papyri aqua ad oculorum suffusiones caligines, & obscuritates. fol.42.b
Papyri Ichon. fol.43.b
Paulus Marianus Venetus pro Gallorum Rege consul. fol.66.b
Pausanias balsamum in Arabia nasci prodidit. fol.65.a
Pelusium Cassias fert bonitate Cayrinis inferiores. fol.2.a
Pelusii nunc Damiatæ ciuitatis uiridaria. fol.41.a
Pesle infestis opobalsamum auxilio esse. fol.23.a
Petrus Bellonius. fol.78.b
Petr⁹ Michael cõsul Aegypti. f.66.b
Petrus Marianus ex vulnere effatu digno opobalsamo sanatus. fol.23.a
Phaseoli rubri Abrus uocati descriptio. fol.31.b
Phaseoli rubri ichon. fol.32.a
Phaseolorum rubeorum vsus. f.31.b
Phaseoli nigri lablab uocati descriptio. fol.30.b
Phaseolorum nigrorum usus. fo.30.b

Phaseoli

Phaseoli nigri arborei ichon. fo. 31. a
Pinguescere mulieres usu seminum sesami. fol. 37. b
Piper longum, facultas, usus, atque eius ichon. fol. 40. b K
Plantæ balsami olim Cayri uiuentis descriptio à Petro Bellonio. fol. 79. a
Plantas peregrinas in uiridarijs Custodiri. fol. 20. b
Plantas locorum patrias ubique nasci. fol. 20. b
Plantæ balsami in Aegyptum aliunde aduehi. fol. 62. b
Plantæ quadraginta balsami è mecha delatæ atque Cayri in loco quã do insertæ. fol. 66. b
Plantæ balsami in locis sterilibus uiuentes quo ad opobalsamum steriles. fol. 70. a
Plantas balsami plane non perijsse. fol. 64. a
Plantæ peregrinæ seruantur in uiridarijs. fol. 65. b
Plantas patrias non in uiridarijs sed ubique uiuere. fol. 65. b
Plantæ Aegyptiæ. fol. 1. a
Plantæ Aegyptiæ, solis sequia. fol. 15. a
Plantarum Aegyptiarum ad medicinam utilitas. fol. 1. a
Plantarum Aegyptiarum ichones ueras nullos delineasse. fol. 1. a
Plinius de balsamo. fol. 65. b
Plinius in quo de opobalsamo deceptus. fol. 71. a
Podagricos dolores maxime iuuari acatia. fol. 5. b
Pseudocarpobalsamum, et eius descriptio. fol. 75. b
Psyllium copiosissime in Aegypto prouenire. fol. 51. a
Psyllij usus ad medicinam. fol. 51. b
Psyllium in Aegypto non esse uenenum. fol. 52. b
Pueris in sparto palmarum inuenti usus. fol. 11. a
Pulpæ bahobab usus ad medicinam. fol. 27. a
Pulpæ cassiarum usus & utilitas. fol. 2. b

Ramich uocant dactilum penè immaturum. fol. 11. a
Rotob dactili subputridi. fol. 11. a
Rhabarbari plantæ descriptio. f. 53. b

Sadar Serapionis est Nabca Arabum ac Aegyptiorum. fol. 7. a
Salsa parilla Zacynthi quomodo inuenta. fol. 54. a
Samarrhich quid. fol. 11. a
Sanguinem expuentibus succum acatiæ auxilio esse. fol. 5. b
Sant arborem ab Aegyptijs uocatam esse veram Acatiam. fol. 4. b
Scander Bei Medinæ ciuitatis prætor ex Zacyntho Insula à Segurorum familia ortus balsami ramos recentes, fructus, ac succum Cayrum demisisse. fol. 67. a
Sebesten arboris duplex genus. fol. 11. a
Sebesten arboris domestici & Syluestris descriptio. fol. 12. a
Sebesten ichones. fol. 12. b & fol. 12. a
Secamonè descriptio. fol. 52. b
Secamonè succi facultas. fol. 52. b
Secamonè quid. fol. 52. b
Secamonè an sit apocynum. fol. 52. b
Secamonè ichon. fol. 53. a
Secretum ad pruritum tollendum ex oleo sesami. fol. 38. a
Seminum gossipij usus. fol. 28. b
Seminum urticæ usus. fol. 51. b
Semina urticæ quos morbos sanent. fol. 51. b
Semina balsami copiosissime ex fœlici Arabia in Aegyptum deferri. fol. 67. a

Se-

Semina balsami qualia. fol.76.a
Semina pro carpobalsamo vulgo recepta, esse verum carpobalsamum. fol.75.a
Semina balsami cum foliculo esse nigra sub rubescentia. fol.77.a
Seminum psyllij usus apud Aegyptios fol.51.a
Seminum sesami usus ad cibũ.fo.37.b
Seminum coriandri usus. fol.52.b
Seminum bon uocatorum facultas,et usus. fol.26.b
Semina Abdellaui mellonis in refrigerando cæteris præstare. fol.45.a
Semina loti seu Nymphææ homines ad uenerẽ impotentes facere.f.40.b
Seminum meliloti facultas & usus. fol.48.b
Serapio de carpobalsamo. fol.76.a
Seriph Mecchæ Dominus. fol.21.b
Seriph Mecchæ quæ munera mittat Turcarum Rex. fol.21.b
Seriph Mecchæ & Medinæ plurimum ueri opobalsami Regi Turcarum singulis annis dono mittere.f.74.b
Sesami plantæ descriptio. fol.37.a
Sesami foliorum, seminumque facultas. fol.37.b
Sesami siue Sempsem ichon.fol.38.b
Sesami decocto in quibus morbis utantur. fol.37.b
Sesami usus apud mulieres. fol.37.b
Sesami usus ad pinque facienda corpora. fol.37.b
Sesban descriptio. fol.33.b
Sesban usus In Aegypto. fol.33.b
Sesban seminum usus. fol.33.b
Sesban ichon. fol.34.a
Siliquas tamarindorum Arabes condiunt,atque ipsarum usus.fol.15.a
Siliquarum cassiarum differentiæ, & præstantia. fol.2.a
Siliquas cassiæ immaturas non colligi fol.2.a
Siliquas cassiæ recentes & paruas Aegyptij condiunt. fol.2.a
Siliquarum conditarum utilitas & usus. fol.2.b
Siliquas cassiarum recentes ad usum puerorum Aegyptij condiunt.f.2.b
Siliquas carub apud Aegyptios esse in usu. fol.3.b
Siliquarum dulcium carub uocatarũ usus ad medicinam. fol.4.a
Smilacis asperæ Zacynthinæ descriptio. fol.54.a
Smilax aspera quibus notis falsa parilla esse,dignoscatur. fol.54.b
Smilacis asperæ radices Zacinthi crassas & oblongas spectari,& è contra in Italica. fol.54.b
Smilacem asperam in siccis durisque locis inuentam cur non reprehesentet falsam parillam. fol.54.b
Smilacis aspere duæ radicum differentiæ. fol.55.a
Smilacem asperam Zacynthi proueniẽtem ab ijs,quæ in Italia nascuntur esse differentem. fol.55.b
Smilacis asperæ Zacynthinę ichon. fol.56.a
Smilacem asperam esse falsam parillam. fol.54.a
Smilaces asperas Italas à falsa parilla differre. fol.54.a
Solani radicum corticibus ad quæ Aegyptij utantur. fol.51.b
Sophera. fol.34.b ichon 35.a
Solanum somniferum, quod prouenit Alexandriæ. fol.51.b
Solani somniferi usus. fol.51.b
Species vegetabilium esse perpetuas fol.64.a
Stratiotes ex Dioscoride. fol.41.a
Stratiotis Dioscoridis ichon. fo.41.b
Stratiotes quibus in locis Aegypti nascatur. fol.41.a
Stratiotim quomodo Aegyptij atque Arabes

Arabes appellent. fol.41.a
Stratiotes ad sistendam quencumque humoris fluxionem multum valere. fol.41.a
Stratiote ad quos morbo Aegyptij utantur. fol.41.a
Stratiotis facultas,& usus. fol.41.a
Strabo balsamũ ait in Arabia nasci. fol.65.a
Stramonij usus. fol.52.a
Styrax in Creta Insula. fol.57.a
Succo ex prunis Syluestribus Italos pro acatia uti. fol.4.b
Succus acatiæ quomodo ab Aegyptijs paretur. fol.4.b
Succi acatiæ præcipuæ uires. fol.5.b
Succiæ acatiæ vsus apud Aegypt. fol.6.a
Succ° acatiæ quos morbos sanet.f.5.b
Succi fructuum paliuri athenei usus fol.7.b
Sues liene carere qui cibum in uasis à Tamarisco paratis cibum assumunt. fol.13.b
Suffitus ex seminibus vrticæ ad promouendos menses. fol.51.b
Sycomori descriptio. fol.8.b
Sycomori Gal.meminit. fol.8.b
Sycomorum esse insitionem fici supra morum. fol.8.b
Sycomorum cur in arenosis Aegypti locis Deus produxerit. fol.8.b
comorum apud Matharea nunc vi-
Syuere,quem olim Christum Seruatorem nostrum puerulum occultasse, Aegyptij dicunt. fol.9.a
Sycomorus fœcundissima arbor.fol.9.a
Sycomorus fructus non fert ni prius verberibus multis laceretur. fol.9.a
Sycomorus qũo propagetur. fol.9.a
Sycomori ficuum usus, & utilitas. fol.9.a
Sycomori Ichor. fol.9.b
Syrupum ex dactilis immaturis Aegyptij parant,atq; eius usus fol.11.a

T

Talla quid. fol.51.a
Tamarindi arboris descriptio. fol.15.a
Tamarindum Arabes vocant Derelside. fol.15.a
Tamarindi folia solẽ sequi fol. 15.a
Tamarindi arborem alibi in Deserto. D. Macharij. fol.15.a
Tamarindi foliorum usus. fol.15.a
Tamarindorum siliquas condiri ad usũ viatorum per Africæ loca.fol.15.a
Tamarindorum pulpæ usus. fol.15.a
Tamarindi arboris Ichor. fol.15.a
Tamar dactili sicci maturi. fol.15.a
Tamariscus Italiç qui ignotus.f.13.b
Tamariscus syluestris ubi proueniat. fol.13.b
Tamariscus domestica quibus in locis proueniat. fol.13.b
Tamarici arboris descriptio. fol.13.b
Tamarici fructus, qui. fol.13.b
Tamarici arboris usus. fol.13.b
Tamarici foliorum utilitas. fol.13.b
Tamarici Ichor. fol.14.b
Theophrastus de balsamo. fol.65.b
Theophrastus recte carpobalsamum descripsit. fol.75.b
Theophrastum et Dioscoridem de loco deceptos. fol.40.a
Theriaca huius temporis cur ea, quę antiquitus parabatur, sit imperfectior. fol.61.a
Theriacam huius temporis demorsos à serpentibus non curare. fol.61.a
Theriaca huius temporis nemo venenatos curare confidit. fol.61.a
Thymi Cretensis descriptio. fol.56.b
Thymus secundus Cretæ inuentus. fol.56.b
Tymbra. fol.56.b
Turcas, & Arabes omnes affirmare innu-

innumeras balsami plantas omnia Arabiæ culta & inculta loca alere. fol.67.a
Turcarum Rex unde plurimum opobalsami habeat. fol.74.b
Turcæ quomodo angurijs vtantur ad cibum. fol.45.a
Tumores duros sesamum sanare. fol.37.b
Tussientibus conferre oleum gelsiminum. fol.3.b

V

VEnenatis opobalsamum auxilio esse. fol.23.a
Virgarũ balsami descriptio. fol.77.a
Visci ex fructibus Sebesten præparatio. fol.12.a
Visco ad quos morbos Aegyptij utantur. fol.12.a
Visci facultas atque vsus. fol.12.a
Vrtica quæ Alexandriæ prouenit. fol.51.b
Vrticæ seminum vsus. fol.51.b
Vteri duritiem sanari bammia. fol.38.a K
Vzeg arboris descriptio. fol.17.a
Vzeg eße Lycium Indum. fol.17.a
Vzeg vel Lycij Indi Ichon. fol.14.a

X

XIlobalsami cognitio. fol.77.a
Xilobalsamum citò odorem & saporem omnem relinquere, & quamobrem fiat. fol.77.a
Xilobalsamum ex Bellonio venale idem esse cum Aegyptio. fol.79.b
Xilobalsami vsus Aegyptijs noti. fol.23.b

Z

ZAaf sunt folia palmarũ. fo.11.a
Zatar endi descriptio, & vsus. fol.40.a.K
Zatar endi Ichon. fol.40.a.K
Zebet album nasci & mox turbari. fol.71.a

FINIS.

ERRATA SIC CORRIGITO.

Fol.1.b, lin.4. producunt. fol.3.b, lin.22. quam.fol.4.b, lin.24.Nouembrio scilicet.fol.7.a, lin.26.connorum & lin.37.usus.fol.8.b, lin.35. iniucundum fol.10.a, lin.20.sapore aspero. fol.15.a, lin.35.cõcitatas, ad hepatisq;. fol.17.a, lin.34.rubescẽtẽ & li.27.illitã. fol.18.b, li.6.esse prouentum audio, lin.7.copiosissima est, fol.19.b, lin.1.massa, & lin.8.AEGIPTIVM.fol.20.b, lin.19.Beatissimę.fol.21.a, lin.35.Arabum.& b, lin.3.recta uia.fol.22.a, lin.12, leueq; & lin.25.in melleum fol.23.a, lin.7.ad eosq; fol.24.a, lin.13.receptam.fol.27.a, lin.21.similem fol.28.b, lin.21. tantum utuntur, fol.31.b, lin.1. Phascolo.& lin.13.gestare.& lin.ibi infesta.& lin.17.hypochondrijs.& 18 ea fol.32.b.lin.24.fructuum, & 35. utriusque fol.33.b, lin.7.proximas.fol.35.b.lin.5.humido.& b, palustri fol.37.a.k.lin.11.elchebir.fol.38.k, a, lin.22.dolẽs. fol.39.a, k, lin.5 leucoris.fol.37.b, lin.8.siris.fol 38.a, lin.15.nostrorum.et 21.lectione.fo.40.a, lin.18.Mestris. & b.lin.11.At.& 16.capitis.fol.41.a, lin.8.latiora. & lin.34.stratotem fol. 42.b.lin.7.tiphæ, & 8. illorum medulla.fol.43.b, lin.4.prouenit porraceis, & 9.radices nigræ.& 22.ortepnæ & 24.& articulorum.fol.44.b, lin.4.quoddam fol.46.b, lin.6.florumque fol.47. a, lin.6.communis graminis.b, lin.2.neicmelm salib.fol.48.a, lin.8.parum.& b, lin.10. calidum exhibent fol.49.b, lin.1.Secamonè.de.et lin.11.Scapum.fol.51.b, lin.3.pulcherrima, & lin.36. per os sumentes.& lin.38.homines est in usu.fol.52.a.lin.11.foliis.& lin. 23. calidum, & lin. 23.chgrades.& 24. lomento.& 30.chgradas, & 32.profunde, & b, lin.6.exhibeant. & lin.23. Rhœa.& lin.31.rhododendro.fol.53.b, lin.Butintrò.fol.54.a, lin.27.con.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-2363-p0055-7

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-2363-p0057-8

Prospero Alpini

8A 178 60

erste Ausgabe dieser ersten wissenschaftl. Darstellung über die ägypt. Medizin.

2 ganzseit. Holzschn. + solche im Text

mit Beibd.

Bl. 81, 82, 87-88 alt ergänzt.

(D 169)

Pagel 203 "sehr wertvolles Werk"
223 Zit

Dawson 2. A. E5

bedeutender früher Tropenmediziner

Hirsch 140 Zit

Fenchel 7 (nur Leiden 1719)
"über Herstellg des Theriaks"

GM 6468

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-2363-p0060-4